

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ITALSKÉ NEOLOGISMY Z LET 1900 – 1904

**Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.
Autorka práce: Monika Melicharová
Studijní obor: Italský jazyk
Ročník: 3.**

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma: *Italské neologismy z let 1900 – 1904* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby taktéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/198 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 5. 2011

.....
Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., za odborné vedení této bakalářské práce, za cenné rady a laskavý přístup na konzultacích.

ANOTACE

Italské neologismy z let 1900 – 1904

Předmětem této bakalářské práce je zkoumání neologismů (slov nových), které se v italském jazyce objevily v rozmezí let 1900 – 1904.

Práce je rozdělena na tři části, kde jsou postupně rozebrány jednotlivé slootovorné procesy, pomocí kterých vznikly dané lexémy, které jsem si nejdříve vy excerpovala ze slovníku Zingarelli. U každého slootovorného procesu dále uvádím jednotlivé příklady, které se v daném období vyskytly, jejich slovní druh a jejich výskyt je porovnán ve dvou odlišných jazykových korpusech itWac a Intercorp.

Cílem této práce je zjistit původ, respektive zjistit pomocí jakých slootovorných procesů dané lexémy vznikly, jejich četnost, popřípadě míra adaptace u výpůjček.

ANNOTATION

Italian neologisms of years 1900-1904

The subject of this Bachelor work is the investigation of neologisms (new words), which appeared in Italian language between the years 1900 – 1904.

The work is divided into three parts, which are gradually being addressed each derivational process through which originated the lexemes that I first searched in Italian dictionary Zingarelli. For each word formation process also show the individual examples that occurred during that period, their parts of speech and their incidence is compared in two different language corpora: *itWac* and *Intercorp*.

The aim of this study is to determine the origin, respectively, determined using the word formation processes which formed the lexemes, their frequency or rate adaptation for borrowing.

Obsah

Úvod.....	7
1. Složení italské slovní zásoby	8
2. Soudobá lexikografie.....	8
3. Pojem novotvar.....	11
4. Slovtvorba- konstrukčnímorfologie.....	11
4.1 Derivace	12
4.1.1 Suffixace.....	13
4.1.1.1 Kategorie N→N	13
4.1.1.1.1 sufix – <i>ista</i>	14
4.1.1.1.2 sufix – <i>aio</i>	14
4.1.1.1.3 sufix – <i>iere</i>	14
4.1.1.1.4 sufix – <i>ante</i>	15
4.1.1.1.5 sufix – <i>ata</i>	15
4.1.1.1.6 sufix – <i>aia</i>	15
4.1.1.1.7 sufix – <i>ino</i>	16
4.1.1.1.8 sufix – <i>ria</i>	16
4.1.1.1.9 sufix – <i>ame</i>	16
4.1.1.1.10 sufix – <i>ato</i>	16
4.1.1.2 Kategorie N→A	16
4.1.1.2.1 sufix – <i>ale</i>	17
4.1.1.2.2 sufix – <i>oso</i>	17
4.1.1.2.3 sufix – <i>ico</i>	17
4.1.1.2.4 sufix – <i>esco</i>	18
4.1.1.2.5 sufix – <i>iano</i>	18
4.1.1.3 Kategorie N→V.....	18
4.1.1.3.1 sufix – <i>eggiare</i>	19
4.1.1.4 Kategorie A→N.....	19
4.1.1.4.1 sufix – <i>ità</i>	19
4.1.1.4.2 sufix – <i>aggine</i>	20
4.1.1.4.3 sufix – <i>eria</i>	20
4.1.1.4.4 sufix – <i>ismo</i>	20
4.1.1.5 Kategorie A→V.....	20
4.1.1.5.1 sufix – <i>izzare</i>	20
4.1.1.5.2 sufix – <i>ificare</i>	21
4.1.1.6 Kategorie V →A	21
4.1.1.6.1 sufix – <i>abile</i>	21
4.1.1.6.2 sufix – <i>ivo</i>	21
4.1.1.7 Kategorie V →N.....	22
4.1.1.7.1 sufix – <i>tore</i>	22
4.1.1.7.2 sufix – <i>n</i> <i>te</i>	22
4.1.1.7.3 sufix – <i>zione</i>	22
4.1.1.7.4 sufix – <i>mento</i>	23
4.1.1.7.5 sufix – <i>tura</i>	23
4.1.1.7.6 sufix – <i>enza</i>	23
4.1.1.8 Závěr	24
4.1.2 Alterace	24

4.1.2.1	Deminutiva	24
4.1.2.1.1	Kategorie N→N	25
4.1.2.1.1.1	sufix <i>-ino</i>	25
4.1.2.1.1.2	sufix <i>-etto</i>	25
4.1.2.1.1.3	sufix <i>-ello</i>	25
4.1.2.1.1.4	sufix <i>-uccio</i>	25
4.1.2.2	Augmentativa a pejorativa	25
4.1.2.2.1	Kategorie N→N	26
4.1.2.2.1.1	sufix <i>-one</i>	26
4.1.2.2.1.2	sufix <i>-accio</i>	26
4.1.3	Prefixace	26
4.1.3.1	Významy lokativní a temporální	27
4.1.3.1.1	prefix <i>anti-</i>	27
4.1.3.1.2	prefix <i>inter-</i>	28
4.1.3.1.3	prefix <i>neo-</i>	28
4.1.3.1.4	prefix <i>pre-</i>	28
4.1.3.1.5	prefix <i>sub-</i>	28
4.1.3.2	Významy kvantitativní/ kvalitativní	29
4.1.3.2.1	prefix <i>ipo-</i>	29
4.1.3.2.3	prefix <i>super-</i>	29
4.1.3.3	Negace	30
4.1.3.3.1	opozice – prefix <i>contro-</i>	30
4.1.3.3.2	kontrárnost- prefix <i>in-</i>	30
4.1.3.3.3	privativita – prefix <i>de-</i>	30
4.1.3.4	Iterace	31
4.1.3.4.1	prefix <i>ri-</i>	31
4.1.3.5	Závěr	31
4.2	Kompozice	31
4.2.1	Kompozita koordinační	32
4.2.1.1	kompozita koordinační endocentrická	32
4.2.2	Kompozita subordinační	33
4.2.2.1	kompozita subordinační endocentrická	33
4.2.2.2	kompozita subordinační exocentrická	33
4.2.3	Kompozita atributivní	34
4.2.3.1	kompozita atributivní endocentrická	34
4.2.4	Závěr	34
4.2.5	Kompozita knižního původu	35
4.2.5.1	Nepravé předpony	35
4.2.5.1.1	Latinského původu	35
4.2.5.1.1.1	prefixoid <i>radio-</i>	35
4.2.5.1.1.2	prefixoid <i>semi-</i>	36
4.2.5.1.2	Řeckého původu	36
4.2.5.1.2.1	prefixoid <i>aero-</i>	36
4.2.5.1.2.2	prefixoid <i>bio-</i>	36
4.2.5.1.2.3	prefixoid <i>geo-</i>	36
4.2.5.1.2.4	prefixoid <i>micro-</i>	37
4.2.5.1.2.5	prefixoid <i>mono-</i>	37
4.2.5.1.2.6	prefixoid <i>orto-</i>	37
4.2.5.1.2.7	prefixoid <i>psico-</i>	37
4.2.5.1.2.8	prefixoid <i>tele-</i>	38

4.2.5.1.2.9 prefixoid <i>termo-</i>	38
4.2.5.1.3 závěr	38
4.2.5.2 Nepravé přípony	38
4.2.5.2.1 Latinského původu	38
4.2.5.2.1.1 sufixoid <i>-colo</i>	38
4.2.5.2.2.1 sufixoid <i>-grafo</i>	38
4.2.5.2.2.2 sufixoid <i>-gramma</i>	38
4.2.5.2.2.3 sufixoid <i>-logia</i>	38
4.2.5.2.2.4 sufixoid <i>-oide</i>	39
4.2.5.2.2.5 sufixoid <i>-scopio</i>	39
4.2.5.2.2.6 sufixoid <i>-filo</i>	39
4.2.5.2.2.7 sufixoid <i>-fugo</i>	39
4.2.5.2.3 závěr	39
4.2.5.3 Konfixace	40
4.2.5.3.1 závěr	41
5. Jazykové výpůjčky	41
5.1 výpůjčka přizpůsobená vs. nepřizpůsobená.....	42
5.2 kalk.....	42
5.3 výpůjčky z francouzštiny a provensálštiny.....	42
5.4 výpůjčky z angličtiny	44
5.5 výpůjčky ze španělštiny.....	44
5.6 výpůjčky z němčiny.....	45
5.7 výpůjčky z řečtiny.....	45
5.8 výpůjčky z latiny	46
5.9 výpůjčky z nizozemštiny.....	46
5.10 výpůjčky z orientálních jazyků – arabština.....	47
5.11 výpůjčky z orientálních jazyků – sanskrt	47
5.12 výpůjčky z italských nářečí – sicilština.....	47
5.13 závěr	47
6. Závěr	49
7. Resumé	51
8. Příloha	53
9. Seznam použitých zkratk	60
10 Seznam použité literatury	61

ÚVOD

Předmětem této bakalářské práce jsou italské neologismy, jejichž první výskyt spadá do let 1900 – 1904.

Toto téma pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala na základě toho, že mi toto téma přišlo velice zajímavé, již z toho důvodu, že se v italském jazyce můžeme setkat se slovtvornými procesy podobnými těm českým, ale i s procesy, které se v českém jazyce neobjevují. Z tohoto důvodu si myslím, že mi zkušenost s touto tematikou bude přínosem. Během studia na vysoké škole, jsem přišla do styku s některými slovtvornými procesy, které mě velice zaujaly, a proto jsem volila tuto cestu.

Výše uvedené období jsem si vybrala, protože jde o přelom století, o období plné změn. V tomto období (konkr. r.1905) byl vydán Panziniho slovník *Dizionario moderno*, který upouští od puristických nedostatků z minulosti. Jedná se o období technologického a vědeckého rozvoje, kdy existovala kvůli inovacím, novým technologickým postupům a vědeckému vývoji potřeba vytvářet slova nová. Právě kvůli tomuto faktu se v této práci budeme z velké části setkávat s výrazy z oblasti medicíny.

Během tohoto období nahradil prvního italského krále Vittoria Emanuele II. král Umberto I. (vládl od 1878-1900), který byl zabit v Monze anarchistou Gaetanem Brescim. Po něm vládl Vittorio Emanuele III. (v letech 1900 – 1946). Během let na přelomu století byla Itálie zapojena do řady válek, jejichž cílem byla koloniální expanze do Somálska, Eritreje a Lybie. Období před válkou dominovala postava Giovanniho Giolittiho a bylo charakterizováno modernizací ekonomiky, průmyslu a politicko-kulturní oblasti italské společnosti.

Tuto práci jsem rozdělila do tří částí. Nejdříve se zaměříme na slovtvorný proces odvozování. Pokusíme si tento slovtvorný postup popsat, podíváme se jaké předpony a přípony se v našem vzorku vyskytují a budeme se snažit určit, zda se v tomto období odvozovalo častěji pomocí prefixace nebo suffixace. V této části budu čerpat především z děl Sylvy Hamplové a její *Mluvnice italštiny*, a Pavla Štichauera, který napsal: *Tvoření slov v současné italštině*.

V druhé části se zaměříme na slovtvorný proces kompozice. Podíváme se na kompozici samotnou, budeme se snažit rozlišit kompozita na subordináční, koordinační a atributivní a dále v každé skupině, zda se jedná o endocentrická či exocentrická. Podíváme se na kompozici knižní, kde rozdělíme kompozita podle původu a na kompozici pomocí slovtvorného procesu konfixace, který bývá v mnoha italských gramatikách zmíněna jen okrajově. V této části pro nás bude stěžejní čerpání literatury z díla Pavla Štichauera a dále pokud jde o konfixaci, tak zde budu čerpat z *Časopisu pro moderní filologii*, kde zveřejnil Jan Radimský svůj článek : *Konfixace v současné italské slovtvorbě*.

Třetí část se bude věnovat jazykovým výpůjčkám. Budu se snažit zjistit z jakých jazyků se přejímalo, které jsou pro proces přejímání nejčastějšími a dále míru adaptace u výpůjček z hlediska morfologického i fonetického. V závěru se budu snažit určit, zda u přejímání dochází častěji k adaptaci či k ní nedochází. V této části budu čerpat především z díla Hamplové.

Vzorek, se kterým v této práci budeme pracovat, vyhledám pomocí slovníku v CD-Rom podobě *Lo Zingarelli (2008), Vocabolario della lingua italiana*, v němž pro mě bude stěžejní parametr datace. U všech vzorků, které se nám v práci vyskytnou se budu snažit zjistit jak se tato slova uplatňují v současné italštině pomocí dvou odlišných jazykových on-line korpusů itWac a Intercorp. V závěru práce se pokusím shrnout výsledky svého bádání. V příloze uvedu kompletní seznam získaného vzorku.

1. Složení italské slovní zásoby

Italská slovní zásoba neboli soubor všech slov, s nimiž italština může disponovat tvoří čtyři hlavní skupiny slov. **A)** slova zděděná (*le parole ereditarie*), **B)** slova knižní (*le parole dotte*), **C)** novotvary (*le neoformazioni*), **D)** výpůjčky (*i prestiti linguistici*).¹

Slova knižní byla převzata přímo z latiny nebo v menší míře i z řečtiny do již existujícího italského jazyka. Neprošla ústním podáním a to způsobilo, že u nich nedošlo k velkým hláskovým změnám.²

Novotvary neboli neologismy jsou tvořeny z již existujících slov a to buď odvozováním (derivací) pomocí předpon a přípon, skládáním (kompozicí) dvou volných prvků neboli bází a třetím způsobem tvoření nových slov je juxtapozice.³

Výpůjčky jsou slova převzatá z jiných jazyků. Často za ně bývají považovány výrazy převzaté v průběhu staletí, ale většinou se jimi rozumí slova převzatá v době nedávné.⁴

V této práci se zaměřím na poslední tři skupiny slov. Začnu zkoumat novotvary, budu pokračovat slovy knižními a skončím u výpůjček.

2. Soudobá lexikografie

K běžným jazykovým slovníkům se řadí i ty, které se zabývají neologismy. Na tomto poli působnosti byl nejvýznamnějším z nich Panziniho slovník *Dizionario moderno*, jehož první vydání vzniklo v roce 1905 v Miláně a vydalo ho nakladatelství Hoepli. Tento slovník se lišil od mnohých jiných tím, že upouštěl od puristických nedostatků a díval se na jazyk ve větší šíři zejména co se týče frazeologie. Stručně řečeno Panzini inovoval jazyk slovníku, který se tak stal nepostradatelným nástrojem pro studium jazyka v první polovině století.⁵

Na obalu originálu z roku 1905 je poznamenáno, že je tento slovník doplněním k italským slovníkům. Dále je zde vypsán výčet slov, kterým se slovník věnuje a to: slova z oblasti vědy, techniky, zdravotnictví a filosofie, neologismům, výpůjčkám, jazyku politiky, soudů a žurnalistiky, slovům z oblasti sportu, módy, divadla a kuchyně, rodinnému žargonu a nářečí, slovům mezinárodním, jazykovým zajímavostem atd. Slovník se zabývá hlavně historií, filosofií a etymologií slova. Na začátku knihy můžeme vidět, že toto vydání věnoval Panzini svému otci, lékaři Emiliu Panzinimu.⁶

Osmé a deváté vydání díla bylo po smrti autora ošetřeno Alfredem Schiaffinim a Brunem Migliorinim, kteří obohatili slovník o dodatek čítající přibližně 4000 slov. Tento dodatek se pak oddělil od slovníku *Dizionario moderno* a stal se sám slovníkem *Parole nuove*, který vydal Migliorini v roce 1961. Od té doby se Miglioriniho slovník *Parole nuove* považuje za mistrovské dílo neologické lexikografie dvacátého století. V něm se objevují další nová kritéria z nichž nejdůležitějším je znázornění kontextu.⁷

¹ HAMPLOVÁ Sylva, *Mluvnice italštiny*, Praha 2004, s.370

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Tamtéž

⁵ MENGALDO Pier Vincenzo, *Storia della lingua italiana*, il Mulino, 1994, s. 29.

⁶ PANZINI Alfredo, *Dizionario moderno*, Milano, Hoepli, 1905.

⁷ MENGALDO, Pier Vincenzo, op. cit., s. 29.

3. Pojem novotvar

Dle Radimského můžeme slovo považovat za novotvar za předpokladu, že máme možnost prokázat neexistenci tohoto slova ve slovní zásobě v minulosti. Jak uvádí ve své publikaci „*neologie tedy náleží podle tradičního Saussurova dělení k diachronii.*“ Saussure stanovil, že období ve kterém můžeme studovat neologismy může být dlouhé léta, desetiletí ba i staletí, přičemž se jedná o časový úsek ve kterém dochází k co nejnižšímu počtu změn.⁸

Neologie je považována za možnost vytváření nových slov podle pravidel obsažených v lexikálním systému. Jak uvádí Dardano, studium neologismů vyžaduje shromáždění řady nových slov, která se objevila v určitém období v životě jednoho jazykového společenství a dále vyžaduje snahu identifikovat zdroje jejich vzniku (jednotlivci, sociální skupiny, instituce). Tvoření neologismů je jazykový akt, který vzniká pomocí mluvčích (spisovatel, inženýr, člověk z ulice, dokonce i negramotní lidé, ti všichni tvoří neologismy). Dardano popisuje tvoření nových slov jako nekonečný proces, který odráží stálé změny ve slovní zásobě. U vzniku neologismů se objevují dva zásadní momenty: jedním je akt stvoření (pro většinu z nich je okamžitý) a pak vstup neologismu do užívání (tato fáze je součástí časového úseku, který je více či méně obšírný), to je podmíněno kvalitou báze, úrovní jazyka a kontextem.⁹

Novost neologismu můžeme prokázat dle Guilberta dvojným způsobem. Prvním je sledování slovníků neologismů pro dané období a druhým způsobem je fakt, zda mluvčí považuje daný lexém za nový. Tento druhý způsob však může přinést rozporuplné výsledky.¹⁰

V určitých obdobích dochází ke kumulaci neologismů, což odpovídá vzniku nových sociálních rolí, profesí či vývoji techniky, medicíny.

V Itálii má výzkum neologismů dlouhou tradici. Od třicátých let dvacátého století je oblast neologismů reprezentována mnoha studiemi: Miglioriniho (1990), Junkera (1955), Dardana (1978), Scottiho Morgana (1981) a Marriho (1988).¹¹

4. Slovotvorba – konstrukční morfologie

Obohacování slovní zásoby neboli lexikální inovace nemusí nutně probíhat v jazyce samotném pomocí procesů odvozování a skládání slov, ale také prostřednictvím dalších procesů jako jsou výpůjčky z jiných jazyků.¹²

Tvoření slov umožňuje rozšíření slovní zásoby. Postupy, které jsou poměrně jednoduché a navíc přirozené mluvčím jsou procesy tvoření a užívání slov odvozených nebo složených ze slov již známých.¹³

V této kapitole se budu věnovat derivaci (odvozování) a kompozici (skládání).

Slova, která vznikla nebo mohou vzniknout prostřednictvím procesů konstrukční morfologie, jsou slova konstruovaná. V rámci jednotlivých slovotvorných procesů může aplikovat užší

⁸ RADIMSKÝ Jan, *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2003, s.13-14.

⁹ SOBRERO A, *Introduzione all italiano contemporaneo*, Laterna, Roma-Bari, 1993, s.335-339.

¹⁰ RADIMSKÝ, Jan., op. cit., s.13-14.

¹¹ SOBRERO A, op. cit., s .335-339

¹² ŠTICHAUER Pavel, *Tvoření slov v současné italštině*, Praha 2007, s. 13,15.

¹³ D'ACHILE Paolo, *L'italiano contemporaneo*, Bologna 2003, s.135

terminologické rozlišení. Zde se nám pak vyskytují pojmy jako slovo derivované (odvozené – it. *parola derivata*) a slovo složené (kompozitum – it. *parola composta*).

Při tvoření nového slova vždy dochází ke spojení dvou jednotek. V procesu odvozování jsou těmito jednotkami základové slovo (báze) a afix. V kompozičním procesu jde o kombinaci dvou slov (dvou bází).¹⁴

4.1 Derivace

Mechanismus nejvíce používaný v italštině pro tvoření nových slov je odvozování, které je také nazýváno dle D' Achileho „*derivační morfologií*“.¹⁵ Abychom správně pochopili procesy prefixace a sufixace, musíme si postupně rozebrat s jakými formami se budeme postupně setkávat.

Derivace neboli odvozování je proces tvoření nových slov pomocí předpon a přípon. Základovým slovem je slovo, od kterého se odvozuje jiné slovo. Kořen (*la radice*) je nejmenší část slova, která je nositelem věcného významu. Kořen nelze dále rozložit. Podle modernější terminologie se kořen také nazývá jak již zmínila Hamplová „*kořenovým lexémem*“ (il *lessema radicale*). Kmen (il *tema*) je část slova, která se v různých tvarech téhož slova nemění. Kmen jak uvádí Hamplová (2004:371) může být někdy totožný s kořenem, jindy může být rozšířen o příponu nebo předponu, popřípadě o dvě přípony nebo předponu i příponu. Přípony (i *suffissi*) a předpony (i *preffissi*) se nazývají souhrně jedním termínem afixy (gli *affissi*). Afixace je obecný termín pro oba procesy, jak sufixaci, tak prefixaci. Tyto dva mechanismy však mají poněkud odlišnou povahu.

Lexikální kategorie, které tvoří bázi v procesu derivace jsou substantivum, adjektivum a sloveso. Ty tvoří tzv. vstupní kategorie.¹⁶

Vstupními kategoriemi se rozumí slovní druh ze kterého tvoříme novotvar. Výstupní kategorií se rozumí slovní druh, který vznikl po derivačním procesu z kategorie vstupní.

Báze je často tvořena kmenem a ten je tvořen kořenem slova a kmenovou samohláskou. Jak uvádí Štichauer bázi samotnou může být také pouze kořen, tj. tam, kde je určení kmenové samohlásky bezvýznamné nebo tam, kde prohlásíme kmenovou samohlásku za součást afixu.¹⁷

V derivaci jsou pro určení báze dle Štichauera rozhodující tyto podmínky:

- a) možnost napodobení
- b) příslušnost k základním kategoriím tj. substantivům, adjektivům nebo slovesům
- c) význam
- d) správná fonologická forma
- e) použitelnost pro další slovtvorné operace (derivaci, kompozici)

Afixy jsou jednotky, které představují vázané formy. Jedná se o vázané morfémy, které nelze použít samostatně ve větách. Nejsou však zbaveny svého významu, naopak oplývají významem specifickým, který společně s bází tvoří daný význam. Význam afixů se nazývá instrukční popřípadě relační.¹⁸

¹⁴ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s. 13-15.

¹⁵ D'ACHILE, Paolo, op. cit., s.135.

¹⁶ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s. 27,28

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s. 27,28

4.1.1. Suffixace

Suffixace neboli odvozování pomocí přípon je slovtvorná operace, díky níž dochází k obohacování slovní zásoby. Předpona (it. *il suffisso*) se připojuje vždy na konec báze.¹⁹

Suffixace na rozdíl od prefixace může posunout přízvuk derivovaného slova. Italské přípony jsou početnější než předpony a s tím souvisí i fakt, že v italštině najdeme mnohem více slov suffixovaných než prefixovaných. Mezi suffixovanými slovy najdeme především podstatná jména, adjektiva a slovesa.²⁰

Některé přípony mění význam základového slova, jiné mu dodávají jen další významový odstín. Při odvozování mohou vznikat dle Hamplové nová slova :

- a) která náleží k jinému slovnímu druhu, např. z podstatného jména může vzniknout
1) sloveso , nebo 2) adjektivum
Př: *anglico* anglický → *anglicizzare* poangličtit, *fascino* okouzlení → *fascinoso* okouzlující .
- b) ze slovesa může vzniknout podstatné jméno x adjektivum
Př: *calciare* kopat → *calciatore* fotbalista , *sciare* lyžovat → *sciabile* lyžařský
- c) v rámci jednoho slovního druhu
Př: *gas* plyn → *gasista* plynař.²¹

V této odborné části se zaměřím na suffixovaná slova, která si rozdělím na sedm hlavních kategorií, kde budu vycházet z vstupní a výstupní kategorie slova, tj. z jakého slovního druhu se dané slovo tvoří a jaký slovní druh z daného slova vznikne. Dále budu u každé kategorie sledovat jaké sufixy se zde vyskytují, jaký mají slovní druh, jejich výskyt v jazykových korpusech ItWac a Intercorp a rok vzniku. Dále se pokusím určit jaké sufixy byly mezi lety 1900-1904 pro odvozená slova nejčastější.

4.1.1.1 Kategorie N→N

Kategorie N →N je kategorií kdy, je zachováno původní podstatné jméno, které je vstupní kategorií báze a k němu je připojen sufix, který nezmění kategorii báze, takže nově vzniklé derivované slovo (výstupní kategorie) bude opět podstatným jménem.

Výzkumný vzorek jsem si vy excerpovala ze slovníku *Lo Zingarelli (2008)* na základě datačního kritéria, tedy vzorek z let 1900-1904. Poté jsem si celý vzorek dále rozdělila podle etymologie na slova vzniklá derivací, kompozicí a na slova převzatá z cizích jazyků. Nyní se vzorek ukázal být přehlednějším, a tak jsem dále zkoumala u slov derivovaných zda vznikla procesem suffixace, prefixace, alterace atd. Když jsem měla určená, která slova vznikla procesem suffixace, přešla jsem ke zkoumání jejich vstupní a výstupní kategorie, abych je mohla dále rozebrat.

V této kategorii se nám objevilo deset sufixů, na které se následně lépe podíváme.

¹⁹ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s. 13-15.

²⁰ D'ACHILE, Paolo, op. cit., s.135

²¹ HAMPLOVÁ Sylva, op. cit., s.371

4.1.1.1.1 sufix – ISTA

Jedná se o předponu, která se velmi často užívá. Její bázi bývají nejčastěji substantiva a v některých případech i adjektiva. Její význam je dle Pavla Štichauera (2007:32) „*osoba, která (nejen profesionálně) vykonává činnost spjatou s významem báze*“.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>piazzista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	787x	-	1900
<i>divorzista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)+ agg. (pl. m. -i)	276x	-	1901
<i>gasista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	7x	-	1901
<i>modellista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	568x	-	1901
<i>scacchista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	774x	-	1901
<i>sbarrista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	-	-	1902
<i>bizantinista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	22x	-	1903
<i>canzonettista</i>	s. f. e m. (pl. m. -i)	43x	-	1903
<i>congregazionista</i>	agg.; anche s. m. e f. (pl. m. -i)	10x	-	1903

U tohoto sufixu se mi potvrdil význam interpretovaný Štichauerem př. *gas* plyn → *gasista* plynař, *scacco* šachy → *scacchista* šachista.

4.1.1.1.2 sufix – AIO

Sufix – *aio* zaznamenal v poslední době pokles svého užívání a je nejspíše jen otázkou času, kdy přestane být pro derivaci užitelný.²²

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>barbatellaio</i>	s. m.	10x	-	1902

4.1.1.1.3 sufix – IERE

Dle Štichauera zaznamenala tato přípona v současnosti značný ústup. V jeho publikaci je uvedeno, že „*sufix –iere slouží k tvoření činitelských jmen, která označují zaměstnání.*“ Pokud by byl sufix – *iere* stále velmi užívanou předponou, jeho výskyt by byl omezen na formace, které by označovaly určité činnosti a to:

- 1) formace, které by pojmenovávaly nové nebo specializované činnosti
- 2) výrazy, které patří do oblasti vojenské terminologie (především z 1.pol.20.stol.)
Př : *pistoliere* voják ozbrojený pistolí²³

²² ŠTICHAUER, Pavel, op. cit.,34-35

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>pistoliere</i>	s. m.	1x	-	1900
<i>gelatiere</i>	s. m. (f. -a)	199x	-	1901
<i>cotoniere</i>	s. m. (f. -a)	33x	-	1902
<i>tranviere</i>	s. m. (f. -a)	1053x	-	1902

Zde se mi opět potvrdila definice Štichauera a to jak u vojenské terminologie, kde jsme měli příkladem slovo *pistoliere*, tak u definice označující zaměstnání, což odpovídá posledním třech případům, tedy slovům: *gelatiere* zmrzlinář, *cotoniere* výrobce bavlny a *tranviere* zaměstnanec elektrické dráhy.

4.1.1.1.4 sufix – ANTE

Jak ještě uvidíme níže u sufixu *-nte* jako je např. *badilante* kopáč, bude třeba abychom ho zařadili mezi participia, která prošla procesem konverze, spíše než abychom hovořili o samostatné předponě jak se již zmínil ve své publikaci Grossmannová. Proto jsem také jeho formu uvedla jako *-nte*. Můžeme zde však nalézt i určitý počet konstruovaných slov, ve kterých je bází substantivum a nikoliv sloveso. Tím se dostáváme k závěru, že sufix *-nte* se stal za těchto okolností zcela novou a nezávislou předponou, která má formu *-ante*.²⁴

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>pensionante</i>	s. m. e f.	94x	2x	1904

U lexému *pensionante* se mi potvrdila teorie Grossmannové, neboť je zde bází opravdu podstatné jméno a to: *pensione* byt se zaopatřením → *pensionante* podnájemník, tudíž pro vznik tohoto slova byla použita přípona *- ante* a nikoliv přípona *-nte*.

4.1.1.1.5 sufix – ATA

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>tesata</i>	s. f.	20x	-	1902

4.1.1.1.6 sufix – AIA

Tento sufix označuje zaměstnání.²⁵

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>merlettaia</i>	s. f.	81x	-	1900

U sufixu *-aia* se mi potvrdila teorie, že jde o slova vyjadřující povolání. Zde máme příklad *merlettaia* krajčářka.

²³ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit.,35-36

²⁴ GROSSMANN Maria- RAINER F. , *La formazione delle parole in italiano*, 2004, s.214.

²⁵ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s. 36

4.1.1.1.7 sufix – INO

Tento sufix nejčastěji vyjadřuje obyvatelské názvy.²⁶ Příklad: *altoatesino* jihotyrolský, což názorně potvrdilo naši teorii.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>altoatesino</i>	agg.+s. m. (f. –a)	2445x	-	1904

4.1.1.1.8 sufix – RIA

Tímto sufixem se vyjadřují názvy míst.²⁷

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>friggitoria</i>	s. f.	90x	-	1901
<i>salumeria</i>	s. f.	690x	1x	1901

Zde se nám objevily dva lexémy, které nám stoprocentně potvrdily naši teorii: *friggitoria* obchod s rychlým občerstvením, *salumeria* lahůdkářství.

4.1.1.1.9 sufix – AME

Tento sufix se užívá u podstatných jmen hromadných.²⁸

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>foderame</i>	s. m.	1x	-	1901

4.1.1.1.10 sufix – ATO

Sufix *-ato* se užívá u podstatných jmen abstraktních a vyjadřuje: povolání, zaměstnání či hodnost.²⁹

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>sindacato</i>	s. m.	128269x	31x	1900

4.1.1.2 Kategorie N→A

Kategorie N →A je kategorií, kde se ze vstupní báze (podstatného jména) stane po procesu sufixace adjektivum (výstupní báze). V této kategorii se nám vyskytlo pět sufixů, a to: *-ale*, *-oso*, *-ico*, *-esco* a *-iano*. Podíváme se kolik slov se nám v období 1900-1904 vyskytlo u kterého sufixu, a který z těchto sufixů byl v těchto letech u odvozování nejvíce zastoupen.

²⁶ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 374

²⁷ Tamtéž, s. 373

²⁸ Tamtéž, s. 374

²⁹ Tamtéž

4.1.1.2.1 sufix – ALE

Jak můžeme vidět z tabulky, v těchto letech se objevila tři slova na *-ale* z oblasti medicíny a dvě číslovky.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>atriale</i>	agg.	1223x	-	1900
<i>scrotale</i>	agg.	168x	-	1900
<i>tarsale</i>	agg.	42x	-	1901
<i>flessionale</i>	agg.	105x	-	1902
<i>ventennale</i>	agg.	3999x	3x	1902
<i>centennale</i>	agg./ s. m.	33x	-	1900

4.1.1.2.2 sufix - OSO

Přidáním sufixu *-oso* nám z podstatného jména vznikne adjektivum: *tifo* → *tifoso*, *fascino* → *fascinoso*

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>tifoso</i>	agg.; anche s. m. (f. -a)	48829x	3x	1901
<i>fascinoso</i>	agg.	2250x	-	1902

4.1.1.2.3 sufix – ICO

Jak vidíme z tabulky sufix *-ico* byl v letech 1900-1904 nejfrekventovanější ze všech sufixů, které zde uvádíme. Objevilo se nám zde 29 lexémů.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cirrotico</i>	agg.; anche s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	70x	-	1900
<i>cromolitografico</i>	agg. (pl. m. -ci)	6x	-	1900
<i>maidico</i>	agg. (pl. m. -ci)	1x	-	1900
<i>bandistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	2348x	1x	1901
<i>dentistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	779x	1x	1901
<i>deterministico</i>	agg. (pl. m. -ci)	1672x	-	1902
<i>edonistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	929x	-	1902
<i>finalistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	750x	-	1902
<i>ischemico</i>	agg. (pl. m. -ci)+agg.; anche s. m. (f. -a)	775x	-	1902
<i>miastenico</i>	agg.; anche s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	5x	-	1902
<i>prometeico</i>	agg. (pl. m. -ci)	368x	-	1902
<i>sanscritico</i>	agg. (pl. m. -ci)	2x	-	1902
<i>biochimico</i>	agg. (pl. m. -ci) + s. m. (f. -a)	5686x	-	1903
<i>coloristico</i>	agg. (pl. m. -ci)	510x	-	1903
<i>crystalogico</i>	agg. (pl. m. -ci)	1285x	-	1903

<i>femministico</i>	agg. (pl. m. -ci)	13x	-	1903
<i>fisioterapico</i>	agg. (pl. m. -ci)	750x	-	1903
<i>gnoseologico</i>	agg. (pl. m. -ci)	930x	-	1903
<i>imperialistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	998x	1x	1903
<i>opportunistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	1635x	-	1903
<i>snobistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	294x	-	1903
<i>teppistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	140x	-	1903
<i>elefantiasico</i>	agg. (pl. m. -ci)	2x	-	1904
<i>eudemonistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	27x	-	1904
<i>formalistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	843x	-	1904
<i>pragmatistico</i>	agg. (pl. m. -ci)	101x	-	1904
<i>parenico</i>	agg. (pl. m. -ci)	-	-	1904
<i>termochimico</i>	agg. (pl. m. -ci)	86x	-	1904
<i>tiptologico</i>	agg. (pl. m. -ci)	5x	-	1904
<i>turistico</i>	agg.	106887x	12x	1904

4.1.1.2.4 sufix – ESCO

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cafonesco</i>	agg. (pl. m. -schi)	21x	-	1900
<i>settecentesco</i>	agg. (pl. m. -schi)	5910x	8x	1900
<i>clownesco</i>	agg. (pl. m. -schi)	222x	-	1901
<i>quattrocentesco</i>	agg. (pl. m. -schi)	1872x	-	1901
<i>dilettantesco</i>	agg. (pl. m. -schi)	480x	-	1904

4.1.1.2.5 sufix – IANO

Sufix – *iano* se vždy připojuje k osobním jménům.³⁰ Jedná se vždy o jména význačných osobností, které se nesmazatelně zapsaly do historie.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>ibseniano</i>	agg.	48x	-	1903
<i>froebeliano</i>	agg.	8x	-	1904
<i>bismarckiano</i>	agg.	95x	-	1904

U sufixu –*iano* se nám potvrdila teorie ve všech třech znázorněných případech a to: Ibsen (norský dramatik) → *ibseniano* ibsénský, Froebel → *froebeliano* froebelský, Bismarck (pruský politik) → *bismarckiano* bismakský

4.1.1.3 Kategorie N → V

Kategorie N → V je kategorií, kde se ze vstupní báze (podstatného jména) stane výstupní báze (sloveso). V této kategorii se nám vyskytl jeden sufix, a to: *-eggiare* a to pouze ve dvou případech.

³⁰ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 378.

4.1.1.3.1 sufix – EGGIARE

Slovesa na *-eggiare* jsou převážně slovesy intransitivními, což dokládá i naše tabulka. Dle Štichauera můžeme parafrázovat jejich význam jako „*chovat se jako / na způsob X, kde X je bázové slovo.*“³¹

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cancaneggiare</i>	v. intr. (io cancaneggio; aus. avere)	1x	-	1901
<i>baritoneggiare</i>	v. intr.	2x	-	1904

4.1.1.4 Kategorie A →N

Kategorie A →N je kategorie, kde je bázové slovo neboli vstupní kategorie adjektivem a sufixací se z něj stává podstatné jméno neboli výstupní kategorie. V této kategorii můžeme vidět čtyři sufixy a to – *ità*, – *aggine*, –*eria* a –*ismo*.

4.1.1.4.1 sufix – ITÀ

Sufix *-ità* vždy označuje vlastnost nebo stav.³²

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cerebralità</i>	s. f.	63x		1900
<i>costituzionalità</i>	s. f.	8908x		1900
<i>litigiosità</i>	s. f.	1011x		1900
<i>morbilità</i>	s. f.	730x		1900
<i>titolarità</i>	s. f.	20975x		1900
<i>drammaticità</i>	s. f.	3873x	7x	1902
<i>spazialità</i>	s. f.	901x		1902
<i>transcendentalità</i>	s. f.	-		1902
<i>commercialità</i>	s. f.	211x		1903
<i>definitività</i>	s. f.	1005x		1903
<i>impulsività</i>	s. f.	737x	3x	1903
<i>nuzialità</i>	s. f.	236x		1903
<i>laconicità</i>	s. f.	150x	1x	1904
<i>medianità</i>	s. f.	121x		1904
<i>ripidità</i>	s. f.	1x		1904

Sufix *-ità* se ukázal být velmi četným a potvrdila se i teorie, že označuje vlastnost/stav. Zde bych se pozastavila u lexému *transcendentalità* transcendentnost, který se v poměru k vysoké míře výskytovosti ostatních lexémů v korpusu itWac nevyskytl ani jedním případem, což značí jeho nízkou míru užití. Naopak lexém *titolarità* vlastnictví nám se svými 20.975 výskyty v korpusu dokazuje, že se jedná o výraz ve slovní zásobě velmi často používaný.

³¹ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s.47.

³² HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit., s. 375.

4.1.1.4.2 sufix – AGGINE

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>baceraggine</i>	s. f.	-	-	1903

4.1.1.4.3 sufix – ERIA

Součástí významu této předpony je podstatný rys pejorativnosti, a proto je jeho bází nejčastěji adjektivum, které označuje negativní lidské vlastnosti.

Jak již zmínil Štichauer formace sufixu *-eria* může podléhat sémantickému rozšíření.

Můžeme pak z abstraktního významu dostat označení konkrétního činu spojeného s významem daného adjektiva a tento význam pak může mnohdy převažovat.³³

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>bizantineria</i>	s. f.	4x	-	1900
<i>tartuferia</i>	s. f.	13x	-	1903

Lexém *tartuferia* pokrytectví nám potvrzuje teorii Štichauera o negativních lidských vlastnostech.

4.1.1.4.4 sufix – ISMO

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>preziosismo</i>	s. m.	285x	2x	1903
<i>volontarismo</i>	s. m.	419x	-	1903

4.1.1.5 Kategorie A → V

Pátou kategorií je kategorie $A \rightarrow V$, kde je vstupem adjektivum a výstupem sloveso.

Disponibilní sufixy, které slouží ke konstrukci sloves, jsou *-eggiare* a *-ificare*. Mezi sebou se liší různým stupněm rentability. V zásadě platí, že sufix *-eggiare* se přestává často užívat.

Sufix *-ificare* naopak na rentabilitě nabývá.³⁴

4.1.1.5.1 sufix – IZZARE

Sufix *-izzare* je především kauzativním sufixem. Jeho parafráze dle Štichauera (2007:48) je „učinit (více) takovým, jakým je X, kde X je bázové adjektivum.“

Pokud je bází substantivum, je prediktabilní význam závislý na významu tohoto substantiva.

³³ ŠTICHAUER Pavel, op.cit.,s.45-46.

³⁴ Tamtéž, s. 46-47.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>anglicizzare</i>	v. tr. + v. intr. pron.	67x	-	1902
<i>disumanizzare</i>	v. tr.	343x	.	1903

Lexém *anglicizzare* poangličtit ← *anglico* anglický který vznikl z tohoto adjektiva nám potvrzuje výše uvedenou teorii.

4.1.1.5.2 sufix -IFICARE

Tento sufix by měl mít stejný význam jako formace na *-izzare*. „Rozdíl mezi nimi je ve větší specializaci sufixu *-ificare*, který je produktivní ve vyšším stylu a zvláště v oblasti technologicko-vědecké.“³⁵

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>intensificare</i>	v. tr.+v. intr. pron.	14483x	6x	1901

4.1.1.6 Kategorie V→A

Předposlední kategorií je kategorie V→A, kde je vstupní kategorií sloveso a výstupní tvoří adjektivum. V této kategorii se nám objevují dva sufixy a to: *-abile* a *-ivo*.

4.1.1.6.1 sufix - ABILE

Přidáním sufixu *-abile* nám vzniká ze vstupní kategorie = slovesa → kategorie výstupní = adjektivum = *sciare* → *sciabile*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>sciabile</i>	agg.	360x	-	1903

4.1.1.6.2 sufix - IVO

Jedná se o velmi frekventovaný sufix, který se připojuje k minulému participiu³⁶.

Př: *celebrato* → *celebrativo*, *valutato* → *valutativo*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>celebrativo</i>	agg.	3893x	1x	1903
<i>valutativo</i>	agg.	7987x	-	1903
<i>discriminativo</i>	agg.	102x	-	1904

³⁵ GROSMANN Maria- REINER Franz, op.cit., s. 451.

³⁶ HAMPLOVÁ Sylva, op.cit., s.377

4.1.1.7 Kategorie V→N

Poslední kategorií je kategorie V→N, kde je vstupní kategorií sloveso a výstup tvoří podstatné jméno. Objevuje se nám zde sedm sufixů a to: *-tore*, *-nte*, *-zione*, *-mento*, *-tura*, *-aggio* a *-enza*.

4.1.1.7.1 sufix – TORE

Je jednou z přípon, jejíž výnosnost je velmi vysoká. Jeho bázi tvoří sloveso a jeho význam je dle Štichauera parafrázovaný jako „*osoba/nástroj, který vykonává X, kde X je činnost označená základním slovesem.*“³⁷

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>inseritore</i>	s. m.	32x	-	1902
<i>approvvigionatore</i>	s. m. (f. -trice)	29x	-	1903
<i>calciatore</i>	s. m. (f. -trice)	21419x	10x	1903
<i>laminatore</i>	s. m. (f. -trice); anche agg.	22x	-	1903

U sufixu *-tore* se mi podvrdila teorie dle Štichauera, kdy „*x*“ je činnost označená bází. Př. *calciare* kopat → *calciatore* hráč kopané

4.1.1.7.2 sufix – NTE

Jak jsme již uvedli výše v 3.1.4 jedná se dle Štichauera (2007:31-32) o „*substantivizovaná přítomná participia*“. Slova zakončená a sufix *-nte* si dle Štichauera mohou v některých případech zachovávat typické vlastnosti pro participium, to znamená, že si zachovávají vlastnosti, které náleží slovesu, ale zároveň se v jiném kontextu chovají jako substantiva. Tyto formace jsou neutrálními jmény, která preferují slovesa, ve kterých je subjektem spíše „*proživatel*“ nebo nositel nějaké funkce či vlastnosti.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>badilante</i>	s. m. e f.	41x	-	1902

4.1.1.7.3 sufix – ZIONE

Kmen slovesa je bází pro většinu pravidelných formací. Přidáním *-zione* vznikla podstatná jména z původní vstupní kategorie již bylo sloveso : *perfigerare* → *perfigerazione*, *lubrificare* → *lubrificazione*.

³⁷ ŠTICHAUER, Pavel, op.cit., s. 30

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>perfrigerazione</i>	s. f.	5x	-	1901
<i>lubrificazione</i>	s. f.	936x	-	1902
<i>sofatazione</i>	s. f.	45x	-	1902
<i>ionizzazione</i>	s. f.	760x	-	1903

4.1.1.7.4 sufix – MENTO

Přípona *-mento* se téměř dokonale doplňuje s příponou *-zione*. To dle Štichauera znamená, že „*tam, kde nacházíme -zione, nemůžeme už derivovat pomocí - mento.*“³⁸

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>funzionamento</i>	s. m.	118220x	64x	1900
<i>rimestamento</i>	s. m.	10x	-	1901
<i>conglobamento</i>	s. m.	447x	-	1903
<i>impossessamento</i>	s. m.	204x	-	1904

4.1.1.7.5 sufix – TURA

Tento sufix slouží k odvozování substantiv, která označují technické či profesionální činnosti. Sufix *-tura* tvoří formace, které označují některé technologické postupy či mechanismy.³⁹

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok
<i>bacchiatura</i>	s. f.	22x	1x	1901
<i>scrematura</i>	s. f.	622x	-	1901
<i>turlupinatura</i>	s. f.	60x	1x	1901
<i>tesatura</i>	s. f.	46x	-	1902

Sufix *-tura* mi potvrdil označení mechanismů př. *scremare* odtučnit → *scrematura* odtučnění, *tesare* natáhnout → *tesatura* natažení.

4.1.1.7.6 sufix – ENZA

Tento sufix označuje vlastnost nebo stav.⁴⁰ Přidáním sufixu *-enza* vznikne V→N tedy *rivivere* → *rivivenza*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>rivivenza</i>	s. f.	-	-	1903

³⁸ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit., s.39

³⁹ Tamtéž, s. 43.

⁴⁰ HAMPLOVÁ, Sylva, op.cit., s.375

4.1.1.7.7 Závěr

V této části, ve které jsem se zabývala sufixací jsem zjistila, že je zde nejčastěji zastoupena kategorie $N \rightarrow N$, kde jsme pracovali s deseti sufixy. Na druhém místě je kategorie $V \rightarrow N$, kde jsme pracovali se šesti sufixy a třetí nejfrekventovanější kategorií je $N \rightarrow A$, kde jsme pracovali s pěti sufixy. Naopak nejméně zastoupenou kategorií, zde byla $N \rightarrow V$, kde jsme pracovali s jedním sufixem a měli jsme zde pouze dva lexémy, které nově vznikly v italské slovní zásobě během let 1900-1904. Dále jsem zjistila, že v třetí nejfrekventovanější kategorii, kterou je $N \rightarrow A$ se objevuje sufix *-ico*, který se ukázal být ze všech sufixů nejvíce zastoupený a to se svými 30 lexémy. Druhým nejfrekventovanějším sufixem je sufix *-ità*, který náleží do kategorie $A \rightarrow N$ a u kterého jsem zaznamenala výskyt 15 lexémů. Třetím nejfrekventovanějším sufixem, je *-ista*, který patří do kategorie $N \rightarrow N$, která je sama o sobě ze všech nejproduktivnější, co se týče rozmanitosti sufixů. Zde jsem zaznamenala výskyt 9 lexémů.

V souhrnu bych mohla tvrdit, že se v tomto období nejčastěji tvořila slova na sufixy *-ico*, *-ità* a *-ista*.

4.1.2 Alterace

Alterace je vlastně sufixací, až na ten rozdíl že se od ní významově liší. Rozdíl je patrný v tom, že zatímco sufixy mění slovní druh báze a tím i její význam nebo referenci, tak alterační přípony referenci báze nemění, ale vytvářejí její hyponymum. Takto pak můžeme tvrdit, že se sufixy nemění, ale alterují.⁴¹

Jak uvádí Štichauer alterace může být buď kvantitativní a nebo kvalitativní. *Deminutiva* (zdrobněliny) a *augmentativa* (výrazy zvličené) jsou odvozována v případě alterace kvantitativní. *Pejorativa* (výrazy hanlivé) vznikají při alteraci kvalitativní.⁴²

4.1.2.1 Deminutiva

Suffixy *-ino*, *-etto*, *-ello*, *-uccio/-uzzo* jsou jak uvádí Grossmannová (2004:238) disponibilní a více či méně rentabilní. Mezi sebou se liší různými restrikcemi, různou rentabilitou (*-ino* je nejproduktivnější) a různým geografickým pokrytím: *-ino* převažuje v Toskánsku, *-etto* v severní Itálii a *-ello* v jižní Itálii.

Deminutiva se opět dělí na tři kategorie: $N \rightarrow N$, $A \rightarrow A$ a $V \rightarrow V$. V našem vzorku se objevuje pouze kategorie $N \rightarrow N$, se kterou budeme pracovat. Znamená to tedy, že vstupní kategorií bude substantivum, které nám nezmění kategorii báze, a tedy i výstupní kategorií bude opět substantivum.

⁴¹ ŠTICHAUER, Pavel, op.cit, s. 65.

⁴² Tamtéž

4.1.2.1.1 Kategorie N→N

4.1.2.1.1.1 sufix -INO

Jde o nejrentabilnější sufix, který slouží k odvozování deminutiv.⁴³ Přidáním sufixu *-ino* nezměníme lexikální kategorii slova, avšak změní se nám význam, který nám utvoří z původního slova zdvojnásobinu: *balcone* balkon → *balconcino* balkonek.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>balconcino</i>	s. m.	568x	-	1900
<i>dicembrino</i>	agg.	24x	-	1901
<i>pisolino</i>	s. m.	776x	8x	1904

4.1.2.1.1.2 sufix –ETTO

Na rozdíl od sufixu *-ino* je rentabilita tohoto sufixu o něco nižší.⁴⁴ *Cancellò* brána → *cancelletto* branka

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cancelletto</i>	s. m.	801x	2x	1902
<i>formaggetta</i>	s. f.	56x	-	1903

4.1.2.1.1.3 sufix –ELLO

Také sufix *-ello* patří k příponám, které vytváří zdvojnásobiny: *rotello* ← *rotolo* .

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>crinella</i>	s. f.	16x	-	1903
<i>rotello</i>	s. m.	71x	-	1904

4.1.2.1.1.4 sufix -UCCIO

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>borghesuccio</i>	s. m. (f. -a)	150x	-	1900

⁴³ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 68.

⁴⁴Tamtéž.

4.1.2.2 Augmentativa a pejorativa

Jedinými sufixy tohoto typu alterace dle Grossmannové, kterými italština disponuje jsou v dnešní italštině augmentativní *-one* a pejorativní *-accio/-azzo*.⁴⁵

4.1.2.2.1 Kategorie N→N

4.1.2.2.1.1. sufix -ONE

Tento sufix v závislosti na významu báze intenzifikuje, zveličuje nějaký rys dimenzionality, který je přítomen v bázi.⁴⁶

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>elegantone</i>	s. m. (f. -a); anche agg.	83x	-	1900
<i>piramidone</i>	s. m.	13x	-	1900
<i>pelandrone</i>	s. m. (f. -a)	175x	-	1902
<i>frescone</i>	s. m. (f. -a)	82x	1x	1904

4.1.2.2.1.2 sufix -ACCIO

Tento sufix slouží k tvoření hanlivých výrazů. Na rozdíl od jiných sufixů není *-accio* vázáno silnými omezeními a jeho rentabilita je poměrně velká.⁴⁷

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>frascaccia</i>	s. f. (pl. -ce)	-	-	1904

Lexém *frascaccia* žvást mi potvrdil teorii, kterou uvádí Štichauer (2007:70).

4.1.3 Prefixace

Prefixy jsou afixy, které se připojují na začátek báze. Předpona (*il prefisso*) se klade na začátek slova a takto odvozený výraz zpravidla nemění slovní druh báze.⁴⁸

Předpony a přípony jsou vybaveny různým významovým přínosem. Zatímco přípony slouží k odvozování jednotek zavádějících nového referenta, předpony dle Štichauera (2007,49-50) pouze upravují některé vlastnosti: časovou a prostorovou lokalizaci, negaci, kvantifikaci a kvalifikaci.

Je nutné vymezit předpony ve vztahu ke skládání a ve vztahu k předložkám, ze kterých předpony často vznikly.

⁴⁵ GROSSMANN Maria- REINER Franz, op.cit., s. 287.

⁴⁶ Tamtéž .

⁴⁷ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 70.

⁴⁸ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit, s.383.

Vztah prefixace a skládání se dá popsat takto:

A) v kompozici vystupují dvě volné formy. Naopak prefixy jsou stejně jako sufixy formy vázané.

B) dle Štichauera je mezi prefixací a neoklasickou kompozicí rozdíl ve vázanosti poziční.

V neoklasické kompozici mohou vystupovat vázané formy v obou pozicích (př: *-logo-*formant řecko-latinského původu : *antropologia* antropologie, *logopedia* logopedie).

Předpony se mohou připojit pouze na začátek báze. Významový přínos nám přináší další rozdíly: řecko-latinské formanty jsou vybaveny významem deskriptivním. Prefixy jakožto typ afixů mají pouze význam instrukční či relační.⁴⁹

Hlavní rozdíly mezi předponami a předložkami jak již uvádí Štichauer jsou:

- 1) předložky předcházejí nominální syntagma. Prefixy se mohou připojovat k různým slovním druhům.
- 2) rozdíl ve významu –význam předpony jen z části odpovídá významu předložky.
- 3) předložky do kompozice vstupují, přepony nikoli.⁵⁰

Z etymologického hlediska jsou předložky a některé předpony příbuzné, což určuje sdílení určitých parametrů. Předpony a předložky tvoří dvě odlišné kategorie a slovtvorné procesy, které tvoří jejich část jsou odlišné. Předpony tvoří odvozeniny, předložky zejména typ složenin exocentrických.⁵¹

Z tohoto etymologického hlediska mají mnohé italské předpony dle Grossmannové svůj původ (přímý či nepřímý) v latinských a řeckých předložkách (*anti-*, *de-*, *infra-*, *meta-*, *super-*) obvykle užívaných v klasických jazycích pro tvorbu plnovýznamových slov. Předpony prošly procesem gramatikalizace.⁵²

Jako u alterace zde máme tři hlavní kategorie: $N \rightarrow N$, $A \rightarrow A$ a $V \rightarrow V$, což znamená, že prefixy nemění kategorii báze. Avšak pro lepší přehlednost, jsem si zvolila rozlišení prefixů podle významu jako to udělal ve své publikaci Štichauer (2007:49-60).

4.1.3.1 Významy lokativní a temporální

Nemálo předpon může vyjadřovat prostorové a časové vztahy. Například předpona *anti-* patří k mnohovýznamovým předponám, které mohou mít jak lokativní, tak temporální význam.⁵³

4.1.3.1.1 prefix ANTI-

Prefix *anti-* vytváří vztah, který dle Štichauera „*spočívá v lokalizaci nějaké entity před nebo za entitou, kterou označuje báze.*“⁵⁴ Tento prefix je řeckého původu a označuje protiklad, odpor. Jeho rentabilita je malá.⁵⁵

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>antidivorzista</i>	s. m. e f. (pl. m. -i)	48x	-	1902
<i>anticorpo</i>	s. m.	6459x	-	1904

⁴⁹ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 70

⁵⁰ Tamtéž, s. 50.

⁵¹ GROSSMANN Maria- REINER Franz, op.cit., s. 99-102.

⁵² Tamtéž.

⁵³ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 52.

⁵⁴ Tamtéž, s. 52 -53.

⁵⁵ HAMPLOVÁ, Sylva, op. cit, s.384.

4.1.3.1.2 **prefix INTER-**

Tento prefix dle Štichauera označuje entitu, která je prostorově nebo časově situovaná mezi entity, které označuje báze.⁵⁶

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>interoceanico</i>	agg. (pl. m. -ci)	22x	-	1900
<i>interregionale</i>	agg.+ anche s. m.	13120x	-	1902
<i>interurbano</i>	agg.	1208x	-	1902

Všechny tři případy lexémů na prefix *-inter*, které máme zde znázorněné nám potvrzují teorii. Př. *interurbano* meziměstský, *interregionale* meziregionální.

4.1.3.1.3 **prefix NEO-**

Tato předpona tvoří jediný ryze temporální prefix. Její rentabilita je poměrně vysoká.

V závislosti na významu báze se zde dle Štichauera objevují dva základní významy:

- substantiva označující některé teorie, politické směry nebo hnutí př: *neomalthusiano* stoupenec neomalthusianismu
- substantiva označující některé role, úřady nebo pověření.⁵⁷

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>neofilia</i>	s. f.	9x	-	1900
<i>neomalthusiano</i>	agg.+ s. m.	18x	-	1900
<i>neoscolastica</i>	s. f.	135x	-	1903

4.1.3.1.4 **prefix PRE-**

Významově odpovídá české předponě „před“ : *ellenico* řecký → *preellenico* předřecký.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>preellenico</i>	agg. (pl. m. -ci)	46x	-	1902
<i>preromanticismo</i>	s. m.	66x	-	1902

Význam „před“ v tomto případě souhlasí. Př. *preellenico* – předřecký (před řeckou kulturou).

4.1.3.1.5 **prefix SUB-**

Tento prefix má různé významy, často odpovídá české předponě „pod“: *cosciente* vědomý → *subcosciente* podvědomý.

⁵⁶ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 53.

⁵⁷ Tamtéž.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>subsciente</i>	s. m.; anche agg.	300x	-	1904

4.1.3.2 Prefixy kvantitativní/ kvalitativní

Předponu *iper-* považujeme dle Štichauera (2007:54) za kvantitativní předponu, která označuje vysokou míru nebo rozměry nějaké vlastnosti či entity. Prefix *super-* se řadí ke kvalitativním předponám.

4.1.3.2.1 prefix IPO-

Prefix *ipo-* se řadí ke kvantitativním předponám. Označuje menší, zejména nedostatečnou míru.⁵⁸

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>iposistolia</i>	s. f.	-	-	1903

Zde znázorněný lexém patří do medicínské oblasti. Vzhledem k tomu, že jsem nezaznamenala jeho výskyt ani v jednom ze zde použitých jazykových korpusů, tak bych chtěla podotknout, že se jedná s velkou pravděpodobností o slovo ve slovní zásobě zřídka užívané.

4.1.3.2.2 prefix IPER-

Prefix *iper-* se opět řadí k předponám kvantitativním. Vyjadřuje spíše míru nějaké entity než její rozměry. Tato míra se dle Štichauera zpravidla jeví jako překročená.⁵⁹

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>ipercloridria</i>	s. f.	6x	-	1902

4.1.3.2.3 prefix SUPER-

Jedná se o předponu kvalitativní, která představuje produktivní prefix, který se významově rozšířil a ztratil původní specializovanou konotaci. Zachoval si však základní význam a tím je označení nějaké přemíry dané vlastnosti. Jeho rentabilita není vysoká.⁶⁰

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>superalimentazione</i>	s. f.	11x	-	1903

Lexém *superalimentazione* odpovídá teorii, a vyjadřuje přemíru. Jeho význam je : přejídání.

⁵⁸ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 54-55.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž, s. 55.

4.1.3.3 Negace

Do této skupiny zařadím nejen negaci v úzkém slova smyslu (tj. kontradikce a kontrárnost), ale také opozici (prefix *contro-*) a privaci (*in-*) jako to udělal ve své publikaci Štichauer.⁶¹

4.1.3.3.1 Opozice – prefix *CONTRO-*

Jak uvádí Štichauer „Prefix *contro-* přidává k prediktabilní sémantice rys dynamičnosti, pohybu a akce. „⁶²

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>controperizia</i>	s. f.	-	-	1900
<i>controriforma</i>	s. f.	4938x	25x	1903

4.1.3.3.2 Kontrárnost – prefix *IN-*

Velmi dobře tento vztah definoval Štichauer ve své publikaci a to, že „*Kontrárnost je vztahem negace. při které je z dvou výroků či termínů jen jeden pravdivý, takže můžeme z pravdivosti jednoho usoudit na nepravdivost druhého, nelze však z nepravdivosti jednoho termínu usoudit na pravdivost druhého.*“ Z toho nám plyne závěr, že výroky v tomto vztahu mohou být oba nepravdivé.⁶³

Prefix *in-* pochází z latinské předpony *in-* a znamenající zápor. Objevuje se nejvíce u substantiv a adjektiv.

Slovesa s prefixem *in-* mohou označovat :

- a) změnu stavu: *intarmolire* zčervotočivět
- b) práci s nějakým materiálem: př. *impepare* opepřit⁶⁴

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>inappagamento</i>	s. m.	42x	-	1903
<i>insoddisfacente</i>	agg.	4388x	2x	1903
<i>intarmolire</i>	v. intr.	4x	-	1903

4.1.3.3.3 Privativita – prefix *DE-*

Bází prefixu *de-* bývá sloveso a má jeden významový rys, kterým je „reverze“ tedy navrácení do původního stavu. Jedná se o velmi užívanou předponu.⁶⁵

⁶¹ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 54-55

⁶² Tamtéž, s. 56.

⁶³ Tamtéž, s. 57-58.

⁶⁴ HAMPLOVÁ Sylva, op.cit., s.385

⁶⁵ ŠTICHAUER, Pavel, op. cit, s. 59.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>denitrificazione</i>	s. f.	97x	-	1901

4.1.3.4 Iterace

4.1.3.4.1 prefix RI-

V současném jazyce je předpona *ri-* disponibilní pouze v iterativním významu. Jedná se o rentabilní předponu. Její význam vyjadřuje, jak uvádí Grossmannová, opakování procesu, akce nebo aktivity.⁶⁶

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>riacutizzare</i>	v. tr.	511x	-	1903

4.1.3.5 Závěr

Z této kapitoly nebude jednoduché učinit jednoznačné závěry jako u kapitoly 4.1.1. (sufixace), neboť zde nemáme dostatečný vzorek. Nemůžeme zde stanovit, který z prefixů byl v letech 1900-1904 nejfrekventovanější, avšak z tohoto malého vzorku se na první pohled zdá, že zde uvedené prefixy mají přibližně stejnou frekvenci. Z hlediska výskytu v jazykových korpusech se nám ukázalo být nejfrekventovanější slovo *interregionale* se svými 13.120 výskyty a na druhém místě je lexém *anticorpo* se svými 6.459 výskyty. Naopak nejmenší frekvence se ukázala u lexémů *controperizia* a *iposistolia*, které neměly ani v jednom z korpusů ani jeden výskyt. Jejich absenci v korpusech si vysvětlují jejich odborností a to, že se jedná o slova z oblasti právníkové a medicínské.

4.2 Kompozice

Kompozice neboli skládání je proces, kdy dochází slovotvornými procesy ke spojení volných forem (slov). Tyto volné formy mohou vystupovat samostatně ve větách na rozdíl od afixů, což jsou formy vázané. Spojení slov je možné dle Štichauera (2007:76-77) za těchto okolností :

- A) je-li možné, že mezi slovy vznikne významový vztah
- B) finální kompozitum musí sloužit k referenci jediného pojmu
- C) konečné kompozitum je syntaktickou jednotkou a jeho složky nemohou být měněny. Nemůže být tedy syntagmatem.

Kompozita (it. *le parole composte*) se mezi sebou dle Štichauera liší :

- A) vstupními a výstupními kategoriemi (tj. slovní druh před procesem kompozice a slovní druh po procesu kompozice) a gramatickým vztahem slov
- B) druhem významového vztahu, který vzniká mezi slovy

⁶⁶ GROSSMANN Maria- REINER Franz, op. cit., s. 155.

C) „*stupněm syntaktické „atomicity“*“, tj. *variabilní možnosti vnitřní modifikace složek*“⁶⁷

V italském jazyce je tento způsob obohacování slovní zásoby až na třetím místě. Nejčastěji se novotvary tvoří pomocí jiných slovotvorných procesů, jimiž jsou derivace a juxtaopozice. Jak uvádí Hamplová tímto slovotvorným procesem vznikají nejčastěji substantiva a dále pak již v menší frekvenci také adjektiva a slovesa. Složky kompozit při slovotvorných procesech však mohou tvořit všechny plnovýznamové slovní druhy.⁶⁸

Základní dělení kompozit :

- 1) koordinační endocentrická a exocentrická
- 2) subordinační endocentrická a exocentrická
- 3) atributivní endocentrická a exocentrická

V endocentrických kompozitech vždy tvoří jedna forma „hlavu“ tzn. hlavní člen (*it. testa*) a ta tvoří :

- 1) „*vstupní kategorii celého kompozita*“
- 2) „*sémantickou interpretaci*“⁶⁹

Přítomnost či absenci hlavy v daném kompozitu zjistíme dle Štichauera (2007:77) následujícím způsobem: „*máme-li kompozitum [XY]x, je možné zeptat se XY je typem X?*“

Jestliže si můžeme odpovědět kladně, pak jde o endocentrické kompozitum. Jestliže si odpovíme záporně, pak se jedná o exocentrické kompozitum, které hlavu nemá.

Grossmannová ve své publikaci uvádí, že není možné vytvořit kompozita se strukturou N+P, neboť je to spojeno se skutečností, že předložka vždy musí předcházet substantivum. Dále je nemožné tvořit struktury V+A a A+V, tedy kompozita vzniklá zřetězením slovesa a adjektiva a to je podmíněno faktem, že adjektivum je modifikátor substantiva a ne slovesa. Další struktura, kterou není možno vytvořit je A+P nebo P+A a to souvisí s faktem, že předložky vždy doprovázejí podstatná jména a nikdy adjektiva.⁷⁰

4.2.1 Kompozita koordinační

Kompozita koordinační dělíme dále na endocentrická, u kterých jedna složka tvoří vždy hlavu, kterou budu pro lepší přehlednost vždy podtrhávat a kompozita exocentrická. Kompozita koordinační tvoří ze všech skupin, tu nejméně rentabilní.⁷¹

4.2.1.1 Kompozita koordinační endocentrická

V této skupině najdeme kompozita se strukturou: [N+N]_n a nebo [A+A]. V této skupině mají kompozita vždy dvě hlavy a proto nelze stanovit významovou nadřazenost jedné či druhé složky.⁷²

⁶⁷ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 76-77

⁶⁸ HAMPLOVÁ Sylva, op.cit., s.388.

⁶⁹ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 76-77.

⁷⁰ GROSSMANN Maria, op.cit., s. 33-34.

⁷¹ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 78.

⁷² Tamtéž.

Struktura [A+A]	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Rok
<i>grigiazzurro</i>	agg.+ s. m.	9x	-	1901

4.2.2 Subordinační kompozita

Subordinační kompozita se vyznačují tím, že vztah mezi složkami v kompozici je hlava-komplement. Dle Štichauera (2007,79) se za doplněk považuje „*1.doplnění, které odpovídá tradičnímu příslovečnému určení specifikačnímu.*“

4.2.2.1 Kompozita subordinační endocentrická

V této kategorii se nám objevují kompozita s jednotnou strukturou [N+N]n, které se však od sebe liší umístěním hlavy. Máme zde tedy kompozita, kde je hlava umístěna vlevo, takže struktura vypadá takto: [N+N]n. Druhým typem jsou kompozita, jejichž hlava se nachází vpravo a struktura bude tedy takováto: [N+N]n.

Kompozita s hlavou vpravo představují dle Štichauera v italském jazyce novinku a to, že jde o kalky z angličtiny a nebo pozůstatky z latiny. Najdou se však i případy, kde původ těchto formací není zcela zřejmý.⁷³

Struktura: hlava vpravo[N+N]n	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Rok
<i>cartogramma</i>	s. m. (pl. -i)	56x	-	1900
<i>colibacillo</i>	s. m.	18x	-	1900
<i>meccanoterapia</i>	s. f.	12x	-	1900
<i>spetroeliografo</i>	s. m.	14x	-	1900
<i>farmacoterapia</i>	s. f.	267x	-	1902
<i>pilorectomia</i>	s. f.	-	-	1902
<i>turbomotore</i>	s. m.	17x	-	1902
<i>wattmetro</i>	s. m.	30x	-	1902
<i>wattora</i>	s. m.	19x	-	1902
<i>pennivendolo</i>	s. m. (f. -a)	180x	-	1904
<i>carbossiemo globina</i>	s. f.	53x	-	1901
<i>osteopatia</i>	s. f.	455x	-	1902

4.2.2.2 Kompozita subordinační exocentrická

V této skupině najdeme čtyři struktury a to: [V+N]n jejíž variantou může být [V+ Adv]n, kterých se ve slovní zásobě nevyskytuje velké množství. Dále struktura [P+N] tj. předložka + substantivum, která je jednotná pro dva typy odvozenin, které se od sebe liší výstupní kategorií, kdy dostáváme buď [P+N]adv, kdy je výstupní kategorií adverbium, anebo [P+N]n, kde výstupní kategorií tvoří substantivum.

⁷³ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 78

Kompozita [P+N]adv jsou velmi produktivní. Často do této kompozice vstupuje např. předložka *sotto* pod (př.*sottovoce* potichu).⁷⁴

Jak uvádí Štichauer (2007,83) „u těchto kompozit je jejich exocentricita nejspíš dána tím, že syntaktický vztah, který kopírují, předpokládá subjekt, ke kterému referují. Proto jejich význam není uvnitř této struktury.“

Struktura: [V+N]n	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Rok
<i>portaombrelli</i>	s. m. inv.+ anche agg.	95x	-	1900
<i>spandiconcime</i>	s. m. inv.; anche agg.	18x	-	1901
<i>portaferiti</i>	s. m. inv.	43x	-	1902
<i>guardalinee</i>	s. m. e f. inv.	1503x	1x	1903

Struktura: [P+N]n	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Rok
<i>soprammobile</i>	s. m.	837x	5x	1900
<i>sottostazione</i>	s. f.	220x	-	1900

4.2.3 Atributivní kompozita

Zde se nám objevují dvě základní struktury a to: [A+N]n a [N+A]n. Mezi slovní druhy, které do této kompozice jako jediné mohou vstupovat patří adjektiva a podstatná jména.⁷⁵

4.2.3.1 Atributivní kompozita endocentrická

[N+A]n, [A+N]n u těchto dvou struktur je hlavou vždy podstatné jméno, které může tvořit hlavu buď nalevo a nebo napravo. Tento vztah je způsoben tím, že adjektivum vždy rozvíjí podstatné jméno a to se proto stává hlavou kompozita.⁷⁶

Struktura: [A+N]n	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Rok
<i>albogatto</i>	s. m.	-	-	1904

4.2.3.3 Závěr

V této části se ukázala být nejčetnějšími kompozita subordinační endocentrická se svými 12 lexémy. Na druhém místě jsou kompozita subordinační exocentrická s celkem 6 lexémy. Naopak se nám zde vůbec neobjevila kompozita koordinační exocentrická a atributivní

⁷⁴ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 80-81

⁷⁵ Tamtéž, s.81

⁷⁶ Tamtéž.

exocentrická. Kompozita subordinační endocentrická nám zde plně dominovala, a proto si myslím, že je to nejčastěji využívaný proces kompozice.

4.2.5 Kompozita knižního původu

Kompozita knižního původu se často řadí do oblasti vědy a techniky. Dle Hamplové se jedná nejčastěji o podstatná jména a adjektiva.

Jejich původ lze najít již v latině a řečtině, z nichž byla později převzata do jazyka italského. Tato převzatá slova se pak postupně během času přizpůsobila italskému hláskovému systému. V období, kdy ve společnosti nastal rozvoj věd, pak z těchto výpůjček začaly vznikat nové odborné termíny, což se děje i v dnešní době. Nová slova dle Hamplové (2004:390) vznikají pomocí nepravých předpon (prefixoidů, it. - *i preffissoidi*) a nepravých přípon (sufixoidů, it. - *i suffissoidi*), které mají svůj původ v latinských a řeckých slovech. Tato slova mají podobnou funkci jako předpony a přípony a proto jsou nazvány předponami a příponami nepravými. V italském jazyce jsou též někdy nazývána „poloslovy“ (*le semiparole*).

I další jiné jazyky obohacují svou slovní zásobu podobnými metodami. U těchto novotvarů je pak někdy těžké zjistit jejich původ. Takováto kompozita mohou být složena například z jednoho prvku latinského a jednoho prvku řeckého př. *radiografia*.

4.2.5.1 Nepravé předpony

V této kapitole budeme mít možnost vidět, že nepravé předpony stejně jako přípony nemění kategorii slova. To znamená, že vstupní a výstupní kategorie se budou shodovat. V této části se zaměřím opět na jednotlivé prefixoidy a budu zkoumat kolik slov v období 1900-1904 pomocí těchto nepravých přípon vzniklo, v jakém roce se poprvé objevily a výskyt v jazykových korpusech. Hlavní dělení nepravých předpon, které uplatním v této kapitole bude dle jejich původu tj. buď latinský a nebo řecký. V návaznosti na původ budu následně sledovat, zda jsou ve slovní zásobě četnější prefixoidy latinského nebo řeckého původu.

4.2.5.1.1 Latinského původu

4.2.5.1.1.1 prefixoid RADIO-

U tohoto prefixoidu je zajímavá jeho polysémie. 1) jednak se používá v procesu kompozice jako první prvek slov složených (slova z oblasti vědy a techniky). 2) dále nese význam z oblasti anatomie (kost). 3) další význam označuje chemický prvek (rádium). 4) následující význam označuje přístroj (rádio). 5) poslední význam označuje literární antickou formu pro paprsek (oblast zoologie, věd a techniky).

Tento prefixoid se ukazuje být četným. Př. *telegrafia* → *radiotelegrafia*.

Nejfrekventovanějším lexémem se ukázalo slovo *radioterapia*, které se objevilo v korpusu itWac ve 3773 případech čímž jasně dominovalo ostatním zde znázorněným lexémům, které spojuje přítomnost stejného prefixoidu.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>radiogramma</i>	s. m. (pl. -i)	94x	-	1901
<i>radioscopia</i>	s. f.	27x	-	1901
<i>radiotelegrafia</i>	s. f.	95x	-	1903
<i>radiotelegramma</i>	s. m. (pl. -i)	6x	-	1903
<i>radioterapia</i>	s. f.	3773x	-	1903

4.2.5.1.1.2 prefixoid SEMI-

Prefixoid *semi-* je druhou nepravou předponou, která má latinský původ. Př. *analfabeta* → *semianalfabeta*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>semianalfabeta</i>	agg.; anche s. m. e f. (pl. m. -i)	296x	-	1903

Ze zde uvedeného vzorku jasně vidíme, že nejrentabilnějším sufixoidem je zde *radio-*, které se zde objevuje v pěti případech. Z toho usuzuji, že je tento sufixoid i ve slovní zásobě jako celku samotném velmi četný.

4.2.5.1.2 Řeckého původu

V této části se nám objevuje devět prefixoidů řeckého původu a to *aero-*, *bio-*, *geo-*, *micro-*, *mono-*, *orto-*, *psico-*, *tele-* a *termo-*. Většinou se jedná o jednotlivé příklady lexémů, a proto se budu snažit udělat si o nich v závěru souhrnný obrázek, neboť kvůli malému vzorku je nemůžu posuzovat jednotlivě.

4.2.5.1.2.1 prefixoid AERO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>aerogramma</i>	s. m. (pl. -i)	74x	-	1902

4.2.5.1.2.2 prefixoid BIO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>biomeccanica</i>	s. f.	638x	-	1900

4.2.5.1.2.3 prefixoid GEO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>geomorfologia</i>	s. f.	594x	-	1903

4.2.5.1.2.4 prefixoid MICRO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>microtelefono</i>	s. m.	60x	-	1904

4.2.5.1.2.5 prefixoid MONO-

Prefixoid *mono-* se zde objevil ve dvou případech. Lexém *monopsichismo* je složen z prefixoidu *mono -*, substantiva *psiche* a sufixu *-ismo*.

Zajímavostí je, že lexém *monosacharide* se nám neobjevil ani v jednom jazykovém korpusu. Jedná se tedy pravděpodobně o slovo, které se mluvčími tolik neuzívá.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>monosacharide</i>	s. m.	-	-	1902
<i>monopsichismo</i>	s. m.	2x	-	1903

4.2.5.1.2.6 prefixoid ORTO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>ortocromatico</i>	agg. (pl. m. -ci)	33x	-	1904

4.2.5.1.2.7 prefixoid PSICO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>psicoterapia</i>	s. f.	8200x	-	1900

4.2.5.1.2.8 prefixoid TELE-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>teleobiettivo</i>	s. m.	630x	1x	1901

4.2.5.1.2.9 prefixoid TERMO-

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>termoregolatore</i>	s. m.+ agg. (f. -trice)	88x	-	1901

4.2.5.1.3 Závěr

V našem vzorku se ukázalo, že prefixoidy řeckého původu jsou četnější než prefixoidy latinského původu, kterých bylo podstatně méně. Nejfrekventovanějším lexémem shledávám *psicoterapia*, který se objevil v korpusu itWac v 8200 případech, čímž velmi převýšil výskytovost všech ostatních lexémů v tomto korpusu. Nejčetnějším prefixoidem jsem shledala *mono-*, které oproti ostatním prefixoidům měl dva příklady lexémů.

4.2.5.2 Npravé přípony

V této části si sufixoidy rozdělím opět na dvě hlavní kategorie a to dle původu.

4.2.5.2.1 Latinského původu

4.2.5.2.1.1 sufixoid –COLO

Zde uvedený příklad vznikl z adjektiva *cereale* přidáním sufixoidu *-colo* → *cerealicolo*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>cerealicolo</i>	agg.	1019x	-	1904

4.2.5.2.2 Řeckého původu

4.2.5.2.2.1 sufixoid -GRAFO

U tohoto slova je zajímavé, že se nevyskytlo ani v jednom z jazykových korpusů. Z toho soudím, že není ve slovní zásobě příliš užívané.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>pneumografo</i>	s. m.	-	-	1902

4.2.5.2.2.2 sufixoid – GRAMMA

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>marconigramma</i>	s. m. (pl. -i)	7x	-	1903

4.2.5.2.2.3 sufixoid –LOGIA

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>speleologia</i>	s. f.	1813x	-	1902

4.2.5.2.2.4 sufixoid –OIDE

Toto slovo vzniklo z adjektiva *criminale* + sufixoid *oide*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>criminaloide</i>	agg.; anche s. m. e f.	8x	-	1900

4.2.5.2.2.5 sufixoid –SCOPIO

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>crioscopia</i>	s. f.	7x	-	1901
<i>radioscopia</i>	s. f.	27x	-	1901

4.2.5.2.2.6 sufixoid –FILO

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>gattofilo</i>	agg.; anche s. m. (f. -a)	103x	-	1900

4.2.5.2.2.7 sufixoid –FUGO

Zde uvedený lexém vznikl ze slova *grandine* + sufixoid *-fugo*.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>grandinifugo</i>	agg. (pl. m. -ghi)	-	-	1900

4.2.5.2.3 Závěr

Nepravé přípony řeckého původu se ukázaly být se svými 7 sufixoidy opět mnohem četnější než nepravé přípony latinského původu, které zde zastupoval pouze sufixoid jeden. U sufixoidů řeckého původu je zajímavé, že hned dva lexémy a to *grandinifugo* a *pneumografo* se neobjevily ani v jednom jazykovém korpusu, což by mohlo značit jejich malou frekvenci užívání ve slovní zásobě. Ostatní příklady vykazovaly průměrnou výskytovost.

4.2.5.3 Konfixace

Jak již zmiňuje Radimský v *Časopise pro moderní filologii*, složkami procesu konfixace jsou konfixy a výsledným produktem je konfixát. Konfinace bývá označována jako zvláštní případ kompozice, kde se uplatňují knižní řecko-latinské formanty. Odlišit v italském jazyce knižní formanty od těch neknižních, může být problém, neboť hláskové změny mohou být natolik minimální, že u mnoha konfixů latinského původu knižní a neknižní původ splývá. Naopak u konfixů řeckého původu je knižní rys zřejmý.⁷⁷

Pro nás bude klíčové vymezit si konfixy vůči kompozici kritériem synchronním. Prvním kritériem je syntaktická samostatnost, která odlišuje konfixy od prvků kompozit. Druhým kritériem je pořadí složek v kompozitu. Klasické jazyky se ve slovtvorném procesu vyznačují větvením složek doleva, zatímco jazyky moderní větví složky doprava. Z toho nám vyplývá závěr, že konfixáty se vyznačují větvením vpravo a subordinální kompozita se větví doleva.⁷⁸

Zde se nám objevuje pravidlo, které říká, že pokud se objeví v konstruovaném slově konfix (ať už na první nebo druhé pozici ve složce), tak nám vznikne vždy konfixát neboli složenina, která bude mít řídicí člen vpravo.⁷⁹

Rozdíl mezi románskou kompozicí a konfixací je markantní ve faktu, že v románské kompozici dochází ke skládání slov pouze italského původu, zatímco v konfixaci dochází ke skládání slov učeného původu (neboli *la composizione dotta*) a ty se kombinují samy mezi sebou a nebo se slovem italského původu.⁸⁰

Jak uvádí Radimský v *Časopise pro moderní filologii*, můžeme konfixu přisoudit následující vlastnosti:

- 1) „je relativně produktivní“
- 2) „je vybaven referenční sémantikou“
- 3) „díky funkční samostatnosti jej lze v paradigmatu snadno identifikovat“
- 4) „v konstrukční morfologii vytváří konfixáty, tj kompozita s řídicím prvkem vpravo“
- 5) „v některých případech může stát i samostatně (jako podstatné jméno), ale neúčastní se pak moderní románské kompozice typu N+N“⁸¹

Konfixát	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli – rok
<i>vasomotorio</i>	agg	105x	-	1904
<i>prostatactomia</i>	s. f.	118x	-	1903
<i>paroressia</i>	s. f.	-	-	1900
<i>piezoelettricità</i>	s. f.	11x	-	1900
<i>leucoplasia</i>	s. f.	2x	-	1901
<i>somatometria</i>	s. f.	3x	-	1902
<i>fisiopsichico</i>	agg. (pl. m. -ci)	46x	-	1903
<i>angiosarcoma</i>	s. m. (pl. -i)	90x	-	1900
<i>elettromeccanico</i>	agg. (pl. m. -ci) + s. m. (f. -a)	2144x		1903
<i>mezzoservizio</i>	s. m.	-		1902
<i>lungotevere</i>	s. m.	1732x	8x	1904

⁷⁷ RADIMSKÝ, Jan (v tisku 2011): *Konfixace v současné italštině*. Časopis pro moderní filologii., s.104-124

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ ŠTICHAUER Pavel, op.cit., s. 93

⁸¹ RADIMSKÝ, Jan (v tisku 2011): *Konfixace v současné italštině*. Časopis pro moderní filologii., s.104-124.

borotalco	s. m.	491x	1x	1904
-----------	-------	------	----	------

4.2.5.3.1 Závěr

Přestože italské slovo tvorné příručky věnují konfixaci jen okrajovou pozornost, tak jak můžeme vidět z naší tabulky, tvoří konfixáty v našem vzorku nemalé zastoupení. V letech 1900-1904 se nám zde objevilo celkem dvanáct lexémů.

5. Jazykové výpůjčky (i prestiti linguistici)

Ve všech jazycích probíhá proces přejímání nových slov z jazyků jiných. Jak uvádí Hamplová přejímání je těsně spjato s mimojazykovou skutečností, tzn. že jeho intenzita a rozsah závisí na četnosti a míře styků mezi jednotlivými národy. Jedná se o styky hospodářské, politické, válečné nebo kulturní. Značnou úlohu zde hraje také geografická poloha, neboť jsou snazší a mnohem častější styky mezi sousedními zeměmi.⁸²

Výpůjčkou obecně bychom měli brát jakýkoliv fenomén, spjatý se vzájemným vlivem a kontaktem různých jazyků. Zde je třeba, abychom porozuměli jazyku nejen literárnímu nebo národnímu a dalším, ale také jazykům individuálním a specifickým každému mluvčímu.

Výpůjčkou bychom mohli nazvat obohacení jakékoliv jazykové tradice pod vlivem jazyka jiného.⁸³

Výpůjčky můžeme rozdělit na tři základní kategorie a to: výpůjčky nepřizpůsobené, výpůjčky přizpůsobené a kalky. Kalky dále dělíme na formální a sémantické. K tomuto dělení se kloní ve své publikaci jak Hamplová (2004:395), tak Maurizio Dardano.

Schuchardt (německý lingvista) tvrdil, že lze vysledovat historii jazyka, a že se v ní vždy budeme setkávat s výpůjčkami.

Jelikož se výpůjčky modelovaly z jazyka jiného, je potřeba prokázat jejich hodnověrný historický vztah. Jestliže není tento vztah hodnověrný, průkazný nebo pravděpodobný je rozhodně popřen. Nemá totiž smysl mluvit o jakékoliv výpůjčce, pokud na toto základní kritérium není brán zřetel.⁸⁴

Některé jazykové výpůjčky můžeme označit jako dočasné a důvody pro tuto dočasnost mohou být různé. Jak uvádí Hamplová „*Někdy se nové výrazy neprosadily proto, že jejich struktura byla příliš odlišná od struktury přijímajícího jazyka, nebo si italština vytvořila výraz vlastní, či proto, že jejich potřeba pominula, protože zanikl jev nebo věc, kterou označovaly.*“⁸⁵

Jak tvrdí Hamplová, zdrojem obohacování slovní zásoby jsou kromě výpůjček z cizích jazyků také vnitřní výpůjčky tzv. (*i prestiti interni*), které pocházejí z různých italských nářečí.⁸⁶

V této práci se nám objevuje jedna vnitřní výpůjčka a to slovo *cosca*, které přešlo ze sicilského nářečí do spisovné italštiny. Sicilština byla obecně jedním z nejvýznamnějších italských dialektů, který podstatně přispěl k obohacení slovní zásoby italského jazyka.

⁸² HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.*, s.395

⁸³ GUSMANI Roberto, *Saggi sul interferenza linguistica*, Firenze 2004. 3. vydání, str. 9-14.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.*, s.395

⁸⁶ Tamtéž, s.396.

V tomto úseku si vyexcerpuji výpůjčky, které se objevily v italštině v letech 1900 – 1904 a budu sledovat jaký jazyk je zde nejpočetněji zastoupen, míru adaptace u daných slov a počet výskytů v jazykových korpusech Intercorp a itWac.

5.1 Výpůjčka přizpůsobená vs. nepřizpůsobená

Výpůjčka může přejít do cizího jazyka v podobě přizpůsobené hláskovému systému italštiny. Tento postup spadá do doby, kdy se výrazy přejímaly ústním podáním. Postupně se nejčastěji přizpůsobí jak morfologickému, tak fonetickému systému italštiny a pak i samotní mluvčí často nerozpoznají, že se jedná o slovo převzaté.

Výpůjčka může přejít z cizího jazyka i v podobě nepřizpůsobené hláskovému systému italštiny a to pak znamená, že má stejný morfologický tvar v jazyce původním i v jazyce do kterého byla vnesena. Často zde však můžeme najít přizpůsobení z hlediska jejich výslovnosti.⁸⁷

Adaptovanost či neadaptovanost daných lexémů budu následně zjišťovat ze slovníku Zingarelli. Tento slovník uvádí, z jakého slova neologismus vznikl a původní jazyk ze kterého bylo slovo převzato. Tam kde není etymologie zcela jasná jsem použila slovníky anglického a francouzského jazyka a dle nich následně určila přizpůsobení se či nepřizpůsobení italskému jazyku.

5.2 Kalk

Kalk je považován za zvláštní druh výpůjčky, která je utvořená jako přímé napodobení cizí předlohy za použití italských komponentů.

Kalkem sémantickým je kalk, který dostal nový význam na základě vlivu slova podobného v jiném jazyce. Důvod jeho vzniku je existence dvou slov, která oplývají jedním společným významem či podobností. Příklad: *angl. magazine* → *it. magazzino*. Proces tvorby sémantického kalku není vhodný pro tvoření termínů ryze odborných, neboť mají jediný význam a netíhnou k polysémii.

Kalkem formálním je kalk, který vznikl na základě přímého napodobení cizí předlohy. Příklad: *angl. week-end* → *it. fine settimana*.⁸⁸

5.3 Výpůjčky z francouzštiny a provensálštiny

Výpůjčky z francouzštiny a provensálštiny souhrnně označujeme jako galicismy. Jak uvádí Hamplová, francouzština jakožto jazyk sousedního národa byla po staletí pro italštinu největším zdrojem nových výrazů, neboť tyto národy byly mezi sebou v neustálém kontaktu. Po celou dobu své existence je italština přejímala v různé míře vzhledem k historickým a společenským okolnostem. V 18. století, kdy Francie ovlivňovala život Evropy v oblasti společenské, kulturní a hospodářské byl zaznamenán větší přísun výpůjček.⁸⁹

⁸⁷ HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.*, s.395

⁸⁸ Tamtéž s. 395-396.

⁸⁹ Tamtéž, s. 396.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
aplomb	s. m.	475x	-	1900	ne
atrepsia	s. f.	-	-	1900	ano m.+f.
coup	s. m.	637x	2x	1900	ne
crumiro	s. m.	300x	-	1900	ano m.+f.
fotoelettrico	agg	637x	-	1900	ano m.+f.
cleptomane	agg	136x	1x	1900	ne
globale	agg	102430x	1 x	1900	ne
immunizzare	v. tr.+ v. rifl.	785x	1x	1900	ano m.+f.
mauve	s. m. anche agg.	66x	-	1900	ne
paillette	s. f.	928x	-	1900	ne
razziale	agg.	15329x	28 x	1900	ano m.+f.
toupie	s. f.	10x	-	1900	ne
transumanza	s. f.	947x	-	1900	ano m.+f.
velodromo	s. m.	1019x	1x	1900	ano m.+f.
capote	s. f.	815x	1x	1901	ne
catalizzatore	s. m. anche agg.	4595x	3x	1901	ano m.+f.
distrofico	agg.	264x	-	1901	ano m.+f.
ilusionista	s. m. e f.	1x	-	1901	ano m.+f.
plastron	s. m.	25x	-	1901	ne
porte-enfant	s. m.	20x	-	1901	ano m.+f.
protestatario	agg.+ s. m.	189x	-	1901	ano m.+f.
renard	s. m.	455x	-	1901	ne
segnaletico	agg.	3505x	2x	1901	ano m.+f.
birifrangenza	s. f.	36x	-	1902	ano m.+f.
clorofilliano	agg.	306x	-	1902	ano m.+f.
decalcificazione	s. f.	86x	-	1902	ano m.+f.
enciclopedismo	s. m.	196x	2x	1902	ano m.+f.
personalismo	s. m.	1609x	-	1902	ano m.+f.
sarrusofono	s. m.	1x	-	1902	ano m.+f.
terranova	s. m.	1953x	-	1902	ano m.+f.
troupe	s. f.	3933x	3x	1902	ne
assenteista	agg.; anche s. m. e f.	379x	2x	1903	ano m.+f.
démodé	agg.	121x	1x	1903	ne
engagement	s. m.	358x	-	1903	ne
finalismo	s. m.	347x	-	1903	ano m.+f.
imatio	agg.	2x	-	1903	ano m.+f.
patriottardo	agg.; anche s. m.	206x	--	1903	ano m.+f.
putrella	s. f.	160x	-	1903	ano m.+f.
tonneau	s. m.	151x	-	1903	ne
coterie	s. f.	65x	-	1904	ne
ironista	s. m. e f.	11x	-	1904	ano m.+f.
j'accuse	s. m.	-	-	1904	ano m.+f.
rocambollesco	agg.	1655x	-	1904	ano m.+f.
sindacalista	s. m. e f.	9633x	2x	1904	ano m.+f.
sistemica	s. f.	17414x	-	1904	ano m.+f.
solidarismo	s. m.	678x	-	1904	ano m.+f.

Z tabulky můžeme vyčíst, že se zde objevuje větší míra adaptovaných výpůjček z francouzštiny a to 69%, kdežto výpůjček neadaptovaných se zde vyskytuje pouze 31%, což je prakticky dvojnásobně nižší počet. Z toho docházím k závěru, že francouzský jazyk jako takový se často přizpůsoboval jazyku italskému a snadno se stával součástí jejího lexika.

5.4 Výpůjčky z angličtiny

Vliv angličtiny na italštinu neměl až do 17. století přílišný význam. Výpůjčky z angličtiny se souhrně nazývají anglicismy. Jak uvádí Hamplová, v 19. století se začaly prohlubovat styky mezi Anglií a Itálií a tento fakt způsobil větší příliv anglicismů, hlavně z oblasti dopravy, politiky, módy a sportu. Zlom nastal po 2. světové válce, kdy se angličtina stala nejstudovanějším jazykem na školách a vliv anglo-americké kultury začal pronikat do všech oblastí života. Tento jev se odrazil i ve slovní zásobě, kde se počet anglicismů koncem 20. století odhadoval cca na 1000. Jak uvádí Hamplová „Až na ojedinělé případy si anglicismy od počátku 19. století ponechávají svou původní formu a více či méně se respektuje výslovnost anglická.“⁹⁰

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
commando	s. m.	4799x	11x	1900	ne
liberty	s. m. anche agg.	5785x	2x	1900	ne
omosessualità	s. f.	7724x	14x	1900	ano m.+f.
sommazione	s. f.	57x	-	1900	ano m.+f.
ranch	s. m.	1806x	6x	1901	ne
skunk	s. m.	611x	-	1901	ne
ginger	s. m.	1649x	-	1902	ne
radioattività	s. f.	3451x	3x	1902	ano m.+f.
scratch	s. m.	798x	-	1902	ne
trust	s. m.	5560x	10x	1902	ne
bionica	s. f.	289x	-	1903	ano m.+f.
coherer	s. m.	21x	-	1903	ne
coolie	s. m.	23x	-	1903	ne
hammerless	s. m.	12x	-	1903	ne
pragmatismo	s. m.	3497x	11x	1903	ano m.+f.
rush	s. m.	2462x	1x	1903	ne
pragmatista	s. m. e f.	224x	-	1904	ano m.+f.
trance	s. f.	3346x	33x	1904	ne

Z tabulky je jasně vidět, že výpůjčky z angličtiny se často neadaptují italskému jazyku. Neadaptované výpůjčky zde tvoří 66%, oproti adaptovaným, které zde tvoří 33%. Z toho vyplývá, že si ponechávají častěji svou původní formu a nepřizpůsobují se italštině po straně morfologické.

5.5 Výpůjčky ze španělštiny

Výpůjčky ze španělštiny se nazývají souhrně hispanismy. Dle Hampové se jejich největší příval do italského jazyka datuje do 16. a 17. století, tedy do doby, kdy Španělsko vládlo nad Itálií. V tomto období byla znalost tohoto jazyka v Itálii velmi rozšířená. Během následujících

⁹⁰ HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.*, s.397

staletí se v italštině objevil menší počet hispanismů a to týkajících se: politického života, vojenské oblasti, společenského života, tanců a hudebních skladeb aj.⁹¹

Díky španělskému jazyku se po objevení Ameriky dostala do jazyka italského i slova z indiánských jazyků, která se vztahovala k jihoamerickým reáliím.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
flamenco	s. m.	2130x	6x	1904	ne

5.6 Výpůjčky z němčiny

Výpůjčky z němčiny pocházejí dle Hamplové především ze středověku, kdy germánské kmeny (zejména Gótové, Langobardi a Frankové) po rozpadu západořímské říše panovaly na části území Itálie. Nejčastěji se jedná o substantiva. Germánského původu je ale i řada sloves a několik adjektiv.⁹²

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
tripsina	s. f.	44x	-	1903	ano m.+f.
panlogismo	s. m.	33x	-	1904	ano m.+f.
aspirina	s. f.	2917x	4x	1900	ano m.+f.
Beruf	s. m.	88x	-	1904	ne

V této tabulce máme 4 příklady výpůjček z německého jazyka. Sice to není dostatečný vzorek, abychom si z něho mohli vyvozovat důsledky, ale pro naši potřebu vystačí. Jasně převládají slova adaptovaná a to ze 75% a neadaptovaná z 25%.

5.7 Výpůjčky z řečtiny

Tyto výpůjčky mají nejčastěji svůj původ v době byzantské.

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
esoftalmo	s. m.	47x	-	1901	ano m.+f.
tropismo	s. m.	102x	-	1901	ano m.+f.
isteresi	s. f.	221x	-	1902	ano m.+f.
gnoseologia	s. f.	537x	1x	1903	ano m.+f.
laringectomia	s. f.	35x	-	1903	ano m.+f.
treto	s. m.	4x	-	1903	ano m.+f.
ucronia	s. f.	175x	-	1903	ano m.+f.
antropico	agg.	4763x	-	1904	ano m.+f.
atono	agg.	458x	2x	1904	ano m.+f.
ethos	s. m.	1461x	1x	1904	ne
onomasiologia	s. f.	5x	-	1904	ne

⁹¹ HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.*, s.398

⁹² Tamtéž, s. 399.

5.8 Výpůjčky z latiny

Stejně jako ostatní románské jazyky má italština svůj původ v latině lidové. Tou se zpočátku mluvilo v Římě a přilehlém okolí a postupem času i na územích, které Římané dobyli, tedy v tzv. Románii. Na dobytých územích touto latinou mluvili jak uvádí Hamplová (2004:403) římští vojáci, úředníci, obchodníci, kolonisté a školy. V celé Románii však tato latina nebyla jednotná a to bylo způsobeno především proto, že se mísila s jazyky a nářečími původního obyvatelstva. Důsledkem této nejednotnosti bylo rozštěpení do nářečí (dialektů).

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
raptus	s. m.	1111x	4x	1900	ne
rara avis	s. f.	59x	1x	1900	ne
sinusite	s. f.	690x	1x	1900	ano m.+f.
granulo	s. m.	180x	-	1901	ano m.+f.
ittero	s. m.	562x	-	1901	ano m.+f.
plurimo	agg.	4794x	-	1901	ano m.+f.
reticente	agg.	1813x	12x	1901	ano m.+f.
ebullioscopia	s. f.	8x	-	1902	ano m.+f.
exit	s. m.	3857x	5x	1902	ano m.+f.
tettonico	agg.	360x	-	1902	ano m.+f.
adoreo	agg.	-	-	1903	ano m.+f.
bassarico	agg.	-	-	1903	ano m.+f.
cottile	agg.	1x	-	1903	ano m.+f.
crettare	v. intr.	9x	-	1903	ano m.+f.
ebulliometro	s. m.	-	-	1903	ano m.+f.
evia	s. f.	34x	-	1903	ano m.+f.
isosillabico	agg.	8x	-	1903	ano m.+f.
scerbare	v. tr.	3x	-	1903	ano m.+f.
albspina	s. f.	5x	-	1904	ano m.+f.
balneare	agg.	8930x	10x	1904	ano m.+f.
meteco	s. m.	90x	-	1904	ano m.+f.

Italština přejímala slova z latiny po celá staletí, neboť s ní byla v úzkém styku. Zde je vidět, že latina se v 90% adaptovala a jen 10% tvoří výpůjčky neadaptované. Z toho usuzuji, že latina obecně v italštině skoro vždy prošla procesem adaptace.

5.9 Výpůjčky z nizozemštiny

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
boscimano	agg.+ s. m.	273x	-	1901	ano m.+f.

5.10 Výpůjčky z orientálních jazyků – arabština

Jak uvádí Hamplová, největší množství těchto výrazů přešlo do italského jazyka prostřednictvím jiných evropských jazyků a to nejčastěji prostřednictvím jazyka francouzského a anglického. V době kdy Arabové ovládali Středozeří a po dobu jejich nadvlády na Sicílii (r.827-1091) , byl arabský vliv na italštinu podstatný.

Výpůjčky převzaté z arabštiny se nazývají souhrnně arabismy. Vztahují se především k obchodu a vědám, ve kterých Arabové skutečně vynikali.⁹³

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
ghirba	s. f.	70x	-	1902	ano m.+f.

5.11 Výpůjčky z orientálních jazyků – sanskrt

Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
mahatma	agg.	1015x	5x	1901	ano m.+f.

5.12 Výpůjčky z italských nářečí – sicilština

V 2. polovině 19.století po sjednocení Itálie se v celonárodním jazyce rozšířily výpůjčky z italských nářečí. Zpravidla jsou formálně přizpůsobené spisovnému jazyku. Často se jedná o slova týkající se místního prostředí a zvyků.⁹⁴

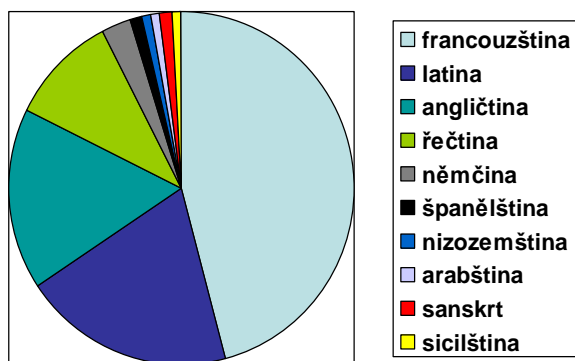
Neologismus	Slovní druh	Výskyt korpus itWac	Výskyt korpus Intercorp	Zingarelli - rok	Adaptace
cosca	s. f.	1872x	3x	1900	ne

5.13 Závěr

Ze zde přiloženého grafu, který je sestaven podle počtu výpůjček vyplývá, že nejvíce výpůjček pochází z francouzštiny, která jasně dominuje všem rokům 1900-1904. Po francouzštině následuje latina a třetím nejčastějším jazykem je angličtina následovaná řečtinou a dalšími jazyky.

⁹³ HAMPLOVÁ Sylva, *op.cit.* , s.401.

⁹⁴ Tamtéž, s. 403.

Ve svém výzkumu jsem dále zjistila, že italština mezi lety 1900 – 1904 přejala z jiných jazyků nejvíce substantiv (celkem 71%), ty byly následovány adjektivy (26%) a posledním slovním druhem byly slovesa (3%).

V oblasti adaptovanosti či neadaptovanosti daných lexémů jsem zjistila, že se v tomto období vyskytlo 70% lexémů, které prošly adaptací a 30% těch, které se nepřizpůsobily. Z toho můžeme vyvozovat závěr, že italský jazyk si výpůjčky z cizích jazyků nejčastěji přizpůsobuje svému morfologickému a fonetickému systému.

6. ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit pomocí jakých slovtvorných principů jsou nejčastěji tvořeny neologismy v období let 1900-1904 a dále pokud se jedná o slova vypůjčená, tak jestli u nich došlo či nedošlo k morfologické a fonetické adaptaci.

V první části jsem se věnovala procesu derivace jak z hlediska teoretického, tak z hlediska analytického, kdy jsem rovnou pracovala se vzorky. Tyto vzorky jsem si vy excerpovala z jazykového slovníku v CD-Rom podobě *Lo Zingarelli (2008)*. Podrobně jsem se věnovala procesům sufixace a prefixace. V procesu sufixace jsme pracovali se sedmi hlavními kategoriemi ($N \rightarrow N$, $N \rightarrow A$, $N \rightarrow V$, $A \rightarrow N$, $A \rightarrow V$, $V \rightarrow A$, $V \rightarrow N$), u kterých jsme pozorovali vstupní a výstupní slovní druh daného lexému. Každou kategorii zde zastupovaly určité sufixy. V této části jsem zjistila, že nejfrekventovanějšími kategoriemi byly $N \rightarrow N$ (10 suf.), $V \rightarrow N$ (6 suf.) a $N \rightarrow A$ (5 suf.). Ze sufixů se zde nejčastěji objevovaly *-ico* (30x), *-ità* (15x) a *-ista* (9x).

Prefixaci jsem si rozdělila hlavně z hlediska významového. Zde jsme neměli tak rozsáhlý vzorek jako u sufixace a proto jsem nemohla udělat jednoznačný závěr z hlediska četnosti jednotlivých prefixů. Určila jsem zde proto, jaké lexémy byly v jazykových korpusech nejčetnějšími a které se nám v korpusu neobjevily vůbec.

Z derivačních procesů bylo nejvíce slov v tomto období tvořeno pomocí sufixace, kde byl absolutně nejčetnější sufix *-ico* (30x), dále následovala prefixace, kde byly nejčastějšími prefixy *inter-*, *neo-* a *in-* (všechny po třech výskytech) a alterace (nejčastější byl sufix *-one* se čtyřmi výskyty).

V druhé části jsem se věnovala slovtvornému procesu kompozice. Zde se mi nejčetnějšími ukázaly být kompozita subordinační endocentrická s hlavou vpravo se svými 12 lexémy a subordinační exocentrická se 6 lexémy.

Dále jsem zkoumala kompozici knižní, kde jsem si kompozita rozdělila na nepravé předpony a přípony a dále dle původu na latinské a řecké. Z daného vzorku jsem zjistila, že jasně dominují jak nepravé předpony (9 preff., 10 lex.), tak nepravé přípony (7 suff., 8 lex.) řeckého původu, které nám oproti těm latinským poskytly rozsáhlý vzorek, jak ohledně sufixoidů a prefixoidů, tak ohledně vzorových lexémů. U konfixace jako zvláštního případu kompozice jsem klasifikovala celkem 12 výrazů.

Druhou část bych shrnula takto: kompozice knižní nám poskytla 25 lexémů, takže se svým vzorkem byla četnější než kompozice běžná se svými 22 lexémy. Konfixace se svými 12 lexémy nám ukázala markantní rozdíl oproti dvěma předchozím kompozicím a z toho usuzuji, že i v běžné slovtvorbě je nejméně frekventovaným postupem slovtvorby.

V poslední třetí části jsem se věnovala jazykovým výpůjčkám. Zde jsme měli vzorky z deseti různých jazyků, do kterých bylo zahrnuto i jedno italské nářečí. Zjistili jsme, že se nejčastěji přejímá z francouzštiny, kde častěji dochází k adaptaci a to z celých 69%, po ní následuje latina, kde adaptovaná slova tvořila 90% a angličtina, kde k adaptaci spíše nedochází (66%). V poměru k celkovému vzorku jsem vyzorovala, že v italském jazyce k adaptaci dochází častěji (70%), oproti faktu že daný lexém zůstane v původním neadaptovaném tvaru.

Nyní bych ráda shrnula výsledky této práce. Na základě výzkumu jsem zjistila, že nejvíce neologismů, které se objevily v italské slovní zásobě během let 1900-1904 vzniklo procesem derivace, což potvrzuje i teorii D' Achileho. Zde byl jasný markantní rozdíl mezi slovtvorným procesem prefixace a sufixace. Na tomto místě mohu jednoznačně říci, že v období let 1900-1904 se neologismy tvořily častěji pomocí sufixace, kde vidíme oproti prefixaci markantní rozdíl nejen v rozmanitosti sufixů oproti prefixům, ale také v jejich četnosti. Třetím nejčastějším derivačním procesem byla alterace.

Jazykové výpůjčky tvoří druhý nejčastější způsob obohacování italské slovní zásoby ve zkoumaném období. Nejčastěji docházelo k přejímání z francouzštiny a dále z latiny, která byla následovaná angličtinou, což dokazuje, že francouzština měla v italštině z cizích jazyků nejsilnější zastoupení až do období druhé světové války, jak uvádí Hamplová (2004:397), kdy se situace obrátila a nejstudovanějším jazykem se stala angličtina. Dále jsem zjistila, že pokud jde o výpůjčky jako takové, tak častěji dochází k jejich adaptaci vůči italskému jazyku a to z hlediska jak fonetického, tak morfologického.

Třetím nejčastějším slovtvorným procesem prostřednictvím kterého vzniklo nejvíce neologismů v daném období je kompozice. Zde nejčastěji vznikaly výrazy prostřednictvím kompozice knižní, která byla následována kompozicí klasickou, jež vykazovala jen o něco málo menší vzorek než kompozice prvá. Třetím nejčastějším procesem kompozice byla konfixace, kde jsme měli poloviční výskyt vzorků než u dvou prvních kompozic.

7. RESUMÉ

Riassunto in italiano

I neologismi italiani negli anni 1900 – 1904

L'obiettivo di questa tesi è determinare i principi di formazione delle parole mediante i quali sono costituiti i neologismi nel periodo 1900-1904. L'altro obiettivo è dettare se i prestiti linguistici hanno l'adattamento fonetico e morfologico o no.

La prima parte è dedicata al processo di derivazione di punto di vista teorico e anche analitico. Ho lavorato direttamente con i campioni. Questi campioni ho trovato nel dizionario della lingua italiana in formato su CD-Rom *Lo Zingarelli* (2008). Mi sono dedicata in dettaglio ai processi di suffissazione e di prefissazione. Nel processo di suffissazione ho lavorato con sette grandi categorie ($N \rightarrow N$, $N \rightarrow A$, $N \rightarrow V$, $A \rightarrow N$, $A \rightarrow V$, $V \rightarrow A$, $V \rightarrow N$), dove ho osservato la categoria dell'ingresso e la categoria dell'uscita dei lessemi concreti. Ogni categoria era rappresentata da alcuni suffissi. In questa sezione, ho scoperto che le categorie più frequentate erano $N \rightarrow N$ (10 suf.), $V \rightarrow N$ (6 suf.) e $N \rightarrow A$ (5 suf.). I suffissi più frequentati erano *-ico* (30x), *-ità* (15x) e *-ista* (9x).

Ho diviso la prefissazione secondo il suo significato. Qui non ho avuto un così grande campione come dalla suffissazione e quindi non ho potuto fare una conclusione definitiva in frequenza di ogni prefisso. Ho quindi identificato quali lessemi sono stati più frequenti nel linguaggio corpora.

Dai processi derivazionali ha avuto la suffissazione il maggior numero di parole, dove era in assoluto il più frequente suffisso *-ico* (30x). Poi seguita la prefissazione, dove i prefissi più comuni erano *inter-*, *neo-* e *in-* (tutte con tre esempi) e alterazione (dove il più frequente suffisso era *-one* con le sue quattro occorrenze).

Nella seconda sezione sono dedicata al processo di composizione. Ecco erano i più frequenti composti subordinativi endocentrici con la sua testa a destra (12 lessemi) e composti subordinativi esocentrici (6 lessemi).

Dopo ho studiato la composizione neoclassica, dove ho diviso i composti ai prefissi e suffissi falsi, e secondo l'origine a latini e greci. Ho scoperto che dominano nettamente i prefissi falsi (9 preff., 10 lex.) e i suffissi falsi (7 suff., 8 lex.) di origine greca, in contrapposizione a quelli di origine latino che hanno il campione più piccolo. La composizione dotta ho classificato 12 lessemi.

La seconda parte riassumo come segue: la composizione neoclassica ci ha fornito 25 lessemi. Questo numero è più grande che ha la composizione classica che ha fornito 22 lessemi. La composizione dotta con i suoi 12 lessemi ha mostrato una marcata differenza dai due precedenti composizioni. Penso che l'ultimo processo di formazione delle parole è il meno frequente processo della composizione.

Nella terza parte sono dedicata ai prestiti linguistici. Qui ho i campioni provenienti da dieci lingue diverse, in cui è anche un dialetto italiano. Ho scoperto che il più frequentato è il francese, che spesso ha le parole adattate (69%). Il secondo posto ha il latino, dove le parole adattate hanno il 90% e terza lingua più frequentata è l'inglese, dove sono le parole non adattate del 66%. In relazione al campione totale, ho osservato che l'adattamento in lingua italiana si verifica più frequentemente (70%), rispetto al fatto che il lessema rimanere nella sua forma originale non adattata.

Ora vorrei riassumere i risultati di questa tesi. Basato su una ricerca ho scoperto che la maggior parte dei neologismi che apparivano nel vocabolario italiano durante gli anni 1900-1904 sono costruiti attraverso il processo di derivazione. Questo conferma la teoria di D'Achile. Il più frequente era il processo della suffissazione, al secondo posto era il processo della preffissazione e al ultimo posto era la alterazione.

Prestito linguistico è il secondo metodo più comune di arricchire il vocabolario italiano durante il periodo degli anni 1900-1904. La più frequente era l'accettazione del francese e del latino. Al terzo posto era l'inglese. Questo dimostra che il francese era la lingua più frequentata nella lingua italiana fino alla Seconda Guerra Mondiale, come ha detto Hamplová nella sua pubblicazione (2004:397). Dopo la Seconda Guerra Mondiale la situazione è cambiata e l'inglese è diventata la lingua più studiata in Italia. Ho anche scoperto che i prestiti linguistici hanno più spesso le parole adattate di punto di vista fonetico e morfologico, che le parole non adattate (30%).

Il terzo processo più comune attraverso il quale sono creati i neologismi è la composizione. Qui, la maggior parte dei termini sono stati creati attraverso la composizione neoclassica. Questa composizione è seguita dalla composizione classica, che ha mostrato solo un campione leggermente inferiore alla prima composizione. Il terzo processo più comune di composizione è la composizione dotta, dove ho avuto un mezzo dei campioni rispetto ai primi due composizioni.

8. PŘÍLOHA

KOMPLETNÍ VZOREK

Č.	SLOVO	Etym.	SLOVNÍ DRUH	ROK VZNIKU	Č.	SLOVO	Etym.	SLOVNÍ DRUH	ROK VZNIKU
1	<i>angiosarcoma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1900	224	<i>preromanticismo</i>	D	s. m.	1902
2	<i>antibatterico</i>	D	s. m. (pl. -ci) anche agg.	1900	225	<i>prometeico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902
3	<i>aplomb</i>	V	s. m. inv.	1900	226	<i>radioattività</i>	V	s. f.	1902
4	<i>aspirina</i>	V	s. f.	1900	227	<i>rallentato</i>	D	s. m.	1902
5	<i>atrepsia</i>	V	s. f.	1900	228	<i>reazionarismo</i>	D	s. m.	1902
6	<i>atriale</i>	D	agg.	1900	229	<i>sanscritico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902
7	<i>balconcino</i>	D	s. m.	1900	230	<i>sarrusofono</i>	V	s. m.	1902
8	<i>beethoveniano</i>	D	agg.+ s. m. (f. -a)	1900	231	<i>sbarrista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1902
9	<i>bilocazione</i>	K	s. f.	1900	232	<i>scaldiglia</i>	D	s. f.	1902
10	<i>biomeccanica</i>	K	s. f.	1900	234	<i>scaravoltare</i>	D	v. tr.	1902
11	<i>bizantineria</i>	D	s. f.	1900	235	<i>scratch</i>	V	s. m. inv.	1902
12	<i>borghesuccio</i>	D	s. m. (f. -a)	1900	236	<i>semolato</i>	D	agg.	1902
13	<i>cafonesco</i>	D	agg. (pl. m. -schi)	1900	237	<i>sofatazione</i>	D	s. f.	1902
					238	<i>somatometria</i>	K	s. f.	1902
14	<i>candelabra</i>	D	s. f.	1900	239	<i>spazialità</i>	D	s. f.	1902
15	<i>cartogramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1900	240	<i>speleologia</i>	K	s. f.	1902
16	<i>centennale</i>	D	agg./ s. m.	1900	241	<i>speleologico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902
17	<i>cerebralità</i>	D	s. f.	1900	242	<i>stelloncino</i>	D	s. m.	1902
18	<i>cirrotico</i>	D	agg.; anche s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	1900	243	<i>stomatologia</i>	K	s. f.	1902
					244	<i>stregonico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902
19	<i>classicizzare</i>	D	v. tr. + v. intr. (aus. avere)	1900	245	<i>strozzinaggio</i>	D	s. m.	1902
20	<i>cleptomane</i>	V	agg.; anche s. m. e f.	1900	247	<i>terranova</i>	V	s. m. inv.	1902
21	<i>cocainismo</i>	D	s. m.	1900	248	<i>tesata</i>	D	s. f.	1902
22	<i>colibacillo</i>	K	s. m.	1900	249	<i>tesatura</i>	D	s. f.	1902
23	<i>commando</i>	V	s. m. inv.	1900	250	<i>tetracloruro</i>	K	s. m.	1902
24	<i>controperizia</i>	D	s. f.	1900	251	<i>tettonico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)	1902
25	<i>cosca</i>	V	s. f.	1900	251	<i>tracheotomizzare</i>	D	v. tr.	1902
26	<i>costituzionalità</i>	D	s. f.	1900	252	<i>tranviere</i>	D	s. m. (f. -a)	1902
27	<i>coup</i>	V	s. m.	1900	253	<i>transcendentalità</i>	D	s. f.	1902
28	<i>criminaloide</i>	K	agg.; anche s. m./ f.	1900	254	<i>troupe</i>	V	s. f. inv.	1902
29	<i>cromolitografico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1900	255	<i>trust</i>	V	s. m. inv.	1902
30	<i>crumiro</i>	V	s. m. (f. -a)	1900	256	<i>turbomotore</i>	K	s. m.	1902
31	<i>elegantone</i>	D	s. m. (f. -a); anche agg.	1900	257	<i>urbanesimo</i>	K	s. m.	1902
32	<i>emoglobinemia</i>	K	s. f.	1900	258	<i>ventennale</i>	D	agg.+s. m.	1902
33	<i>espiratorio</i>	D	agg.	1900					

34	<i>fotoelettrico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)	1900	259	<i>wattmetro</i>	K	s. m.	1902
35	<i>fitoterapia</i>	V	s. f.	1900	260	<i>wattora</i>	K	s. m. inv.	1902
36	<i>funzionamento</i>	D	s. m.	1900	261	<i>adoreo</i>	V	agg.	1903
37	<i>gattofilo</i>	K	agg.; anche s. m. (f. -a)	1900	262	<i>ammettare</i>	D	v. tr.	1903
38	<i>giurisprudenziale</i>	D	agg.	1900	263	<i>anfiosso</i>	K	s. m.	1903
39	<i>globale</i>	V	agg.	1900	264	<i>approvvigionatore</i>	D	s. m. (f. -trice)	1903
40	<i>grandinifugo</i>	K	agg. (pl. m. -ghi)	1900	265	<i>assenteista</i>	V	agg.; anche s. m. e f. (pl. m. -i)	1903
41	<i>idrargirismo</i>	D	s. m.	1900	266	<i>avio</i>	V	agg. inv.	1903
42	<i>immunizzare</i>	V	v. tr.+ v. rifl.	1900	267	<i>bassarico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
43	<i>incrocio</i>	D	s. m.	1900	268	<i>baceraggine</i>	D	s. f.	1903
44	<i>infantilismo</i>	D	s. m.	1900	269	<i>biochimico</i>	D	agg. (pl. m. -ci) + s. m. (f. -a)	1903
45	<i>infocchettare</i>	K	v. tr.	1900	270	<i>bionica</i>	V	s. f.	1903
46	<i>interoceano</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1900	271	<i>bizantinista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1903
47	<i>liberty</i>	V	s. m. + anche agg	1900	272	<i>calciatore</i>	D	s. m. (f. -trice)	1903
48	<i>litigiosità</i>	D	s. f.	1900	273	<i>canzonettista</i>	D	s. f. e m. (pl. m. -i)	1903
49	<i>maidico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1900	274	<i>carassio</i>	V	s. m.	1903
50	<i>mauve</i>	V	s. m. inv.; anche agg. inv.	1900	275	<i>celebrativo</i>	D	agg.	1903
51	<i>meccanoterapia</i>	K	s. f.	1900	276	<i>cerebralismo</i>	D	s. m.	1903
52	<i>meningismo</i>	D	s. m.	1900	277	<i>chiara</i>	D	s. f.	1903
53	<i>merlettaia</i>	D	s. f.	1900	278	<i>coherer</i>	V	s. m. inv.	1903
54	<i>morbilità</i>	D	s. f.	1900	279	<i>colombella</i>	D	s. f.	1903
55	<i>necrobiotico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1900	280	<i>coloristico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
56	<i>neofilia</i>	D	s. f.	1900	281	<i>commercialità</i>	D	s. f.	1903
57	<i>neomalthusiano</i>	D	agg.+ s. m.	1900	282	<i>conglobamento</i>	D	s. m.	1903
58	<i>omosessualità</i>	V	s. f.	1900	283	<i>congregazionista</i>	D	agg.; anche s. m. e f. (pl. m. -i)	1903
59	<i>paillette</i>	V	s. f. inv.	1900	284	<i>controriforma</i>	D	s. f.	1903
60	<i>paroressia</i>	K	s. f.	1900	285	<i>cottile</i>	V	agg.	1903
61	<i>percaggio</i>	D	s. m.	1900	286	<i>crettare</i>	V	v. intr. e crettarsi v. intr. pron.	1903
62	<i>piazzista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1900	287	<i>crinella</i>	D	s. f.	1903
63	<i>piezoelettricità</i>	K	s. f.	1900	288	<i>cristologico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
64	<i>pigiatrice</i>	D	s. f.	1900	289	<i>definitività</i>	D	s. f.	1903
65	<i>piramidone</i>	D	s. m.	1900	290	<i>démodé</i>	V	agg. inv.	1903
66	<i>pistoliere</i>	D	s. m.	1900	291	<i>disumanizzare</i>	D	v. tr.	1903
67	<i>portaombrelli</i>	K	s. m. inv.+ anche agg. inv.	1900	292	<i>ebullimetro</i>	V	s. m.	1903

68	<i>proclisi</i>	D	s. f. inv.	1900	293	<i>elettromeccanico</i>	K	agg. (pl. m. -ci) + s. m. (f. -a)	1903
69	<i>psicopedagogico</i>	K	agg. (pl. m. -ci)	1900	294	<i>endoscopia</i>	K	s. f.	1903
70	<i>psicoterapia</i>	K	s. f.	1900	295	<i>endovenoso</i>	D	agg.	1903
71	<i>raptus</i>	V	s. m. inv. (pl. lat. inv.)	1900	296	<i>engagement</i>	V	s. m. inv.	1903
72	<i>rara avis</i>	V	loc. sost. f. inv. (pl. lat. rarae aves)	1900	297	<i>essiccatoio</i>	D	s. m.	1903
73	<i>razziale</i>	V	agg.	1900	298	<i>evia</i>	V	s. f.	1903
74	<i>russificare</i>	K	v. tr.	1900	299	<i>femministico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
75	<i>scrotale</i>	D	agg.	1900	300	<i>finalismo</i>	V	s. m.	1903
76	<i>settecentesco</i>	D	agg. (pl. m. -schi)	1900	301	<i>fisiopsichico</i>	K	agg. (pl. m. -ci)	1903
77	<i>sindacato</i>	D	s. m.	1900	302	<i>fisioterapico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
78	<i>sinusite</i>	V	s. f.	1900	303	<i>formaggetta</i>	D	s. f.	1903
79	<i>sommazione</i>	V	s. f.	1900	304	<i>geomorfologia</i>	K	s. f.	1903
80	<i>soprammobile</i>	K	s. m.	1900	305	<i>ghiaiato</i>		agg.	1903
81	<i>sottostazione</i>	K	s. f.	1900	306	<i>gnoseologia</i>	V	s. f.	1903
82	<i>spettroeliografo</i>	K	s. m.	1900	307	<i>gnoseologico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
83	<i>tegumentario</i>	D	agg.	1900	308	<i>guardalinee</i>	K	s. m. e f. inv.	1903
84	<i>titolarità</i>	D	s. f.	1900	309	<i>hammerless</i>	V	s. m. inv.	1903
					310	<i>ibseniano</i>	D	agg.	1903
85	<i>toupie</i>	V	s. f. inv.	1900	311	<i>imatio</i>	V	s. m.	1903
86	<i>transumanza</i>	V	s. f.	1900	312	<i>imperialistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
87	<i>urotropina</i>	K	s. f.	1900	313	<i>impulsività</i>	D	s. f.	1903
88	<i>velodromo</i>	V	s. m.	1900	314	<i>inappagamento</i>	D	s. m.	1903
89	<i>bacchiatura</i>	D	s. f.	1901	315	<i>insoddisfacente</i>	D	agg.	1903
90	<i>bandistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1901	316	<i>intarmolire</i>	D	v. intr.	1903
91	<i>bofonchio</i>	D	s. m.	1901	317	<i>ionizzazione</i>	D	s. f.	1903
92	<i>boscimano</i>	V	agg.+ s. m. (f. -a)+ s. m. solo sing.	1901	318	<i>iposistolia</i>	D	s. f.	1903
93	<i>cancaneggiare</i>	D	v. intr.	1901	319	<i>isosillabico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)	1903
94	<i>capote</i>	V	s. f. inv.	1901	320	<i>laminatore</i>	D	s. m. (f. -trice); anche agg.	1903
95	<i>carbossiemo globina</i>	K	s. f.	1901	321	<i>laringectomia</i>	K	s. f.	1903
96	<i>catalizzatore</i>	V	s. m.+ anche agg. (f. -trice)	1901	322	<i>liberaloide</i>	K	agg.; anche s. m. e f.	1903
97	<i>clownesco</i>	D	agg. (pl. m. -schi)	1901	323	<i>liberoscambismo</i>	K	s. m.	1903
98	<i>copricapo</i>	V	s. m.	1901	324	<i>luglienga</i>	D	s. f.	1903
99	<i>cotoniero</i>	D	agg.	1901	325	<i>marconigramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1903
100	<i>crioscopia</i>	K	s. f.	1901	326	<i>monopsichismo</i>	K	s. m.	1903
101	<i>crumiraggio</i>	D	s. m.	1901	327	<i>neoscolastica</i>	D	s. f.	1903
102	<i>denitrificazione</i>	D	s. f.	1901	328	<i>nuzialità</i>	D	s. f.	1903

103	<i>dentistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1901	329	<i>opportunistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
104	<i>dicembrino</i>	D	agg.	1901	330	<i>patriottardo</i>	V	agg.; anche s. m. (f. -a)	1903
105	<i>distrofico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)+ s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	1901	331	<i>pragmatismo</i>	V	s. m.	1903
106	<i>divorzista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)+ agg. (pl. m. -i)	1901	332	<i>preziosismo</i>	D	s. m.	1903
107	<i>enigmistica</i>	K	s. f.	1901	333	<i>prostatectomia</i>	K	s. f.	1903
108	<i>equilibrismo</i>	D	s. m.	1901	334	<i>putrella</i>	V	s. f.	1903
109	<i>esecutorietà</i>	D	s. f.	1901	335	<i>radiogramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1903
110	<i>esoftalmo</i>	V	s. m.	1901	336	<i>radiologico</i>	K	agg. (pl. m. -ci)	1903
111	<i>foderame</i>	D	s. m.	1901	337	<i>radiotelegrafare</i>	K	v. tr. e intr.	1903
112	<i>friggitoria</i>	D	s. f.	1901	338	<i>radiotelegrafia</i>	K	s. f.	1903
113	<i>gasista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1901	339	<i>radiotelegramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1903
114	<i>gelatiere</i>	D	s. m. (f. -a)	1901	340	<i>radioterapia</i>	K	s. f.	1903
115	<i>glicerofosfato</i>	K	s. m.	1901	341	<i>relativismo</i>	D	s. m.	1903
116	<i>granulo</i>	V	s. m.	1901	342	<i>remissività</i>	D	s. f.	1903
117	<i>grigiazzurro</i>	K	agg.+ s. m.	1901	343	<i>riacutizzare</i>	K	v. tr.	1903
118	<i>hickory</i>	V	s. m. inv. (pl. ingl. hickories)	1901	344	<i>rimastico</i>	D	s. m. (pl. -chi)	1903
119	<i>idatideo</i>	D	agg.	1901	345	<i>rintombare</i>	D	v. intr.	1903
120	<i>ilusionista</i>	V	s. m. e f. (pl. m. -i)	1901	346	<i>rivivenza</i>	D	s. f.	1903
121	<i>infoschirsi</i>	D	v. intr.	1901	347	<i>rush</i>	V	s. m. inv. (pl. ingl. rushes)	1903
122	<i>inscenare</i>	D	v. tr. (io insceno)	1901	348	<i>salmonare</i>	D	v. tr.	1903
123	<i>intensificare</i>	D	v. tr.+v. intr. pron.	1901	349	<i>scerbare</i>	V	v. tr.	1903
124	<i>ipertensione</i>	D	s. f.	1901	350	<i>schematizzare</i>	D	v. tr.	1903
125	<i>ittero</i>	V	s. m.	1901	351	<i>sciabile</i>	D	agg.	1903
126	<i>leucoplasia</i>	K	s. f.	1901	352	<i>semianalfabeta</i>	K	agg.; anche s. m. e f. (pl. m. -i)	1903
127	<i>mahatma</i>	V	agg. inv.	1901	354	<i>snobistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
128	<i>modellista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1901	355	<i>superalimentazione</i>	D	s. f.	1903
129	<i>molazza</i>	D	s. f.	1901	357	<i>tartuferia</i>	D	s. f.	1903
130	<i>perfrigerazione</i>	D	s. f.	1901	358	<i>teppistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1903
131	<i>plastron</i>	V	s. m. inv.	1901	359	<i>tonneau</i>	V	s. m. inv.	1903
132	<i>plurimo</i>	V	agg.	1901	360	<i>treto</i>	V	s. m.	1903
133	<i>porte-enfant</i>	V	s. m. inv.	1901	361	<i>tripsina</i>	V	s. f.	1903
134	<i>protestatario</i>	V	agg.+ s. m. (f. -a)	1901	363	<i>ucronia</i>	V	s. f.	1903
135	<i>quattrocentesco</i>	D	agg. (pl. m. -schi)	1901	364	<i>ultraterreno</i>	K	agg.	1903

136	<i>radiografare</i>	D	v. tr. (io radiografo)	1901	368	<i>valutativo</i>	D	agg.	1903
137	<i>radiogramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1901	369	<i>valvolare</i>	D	agg.	1903
138	<i>radioscopia</i>	K	s. f.	1901	370	<i>vinciano</i>	D	agg.+ s. m. (f. -a)	1903
139	<i>ranch</i>	V	s. m. inv. (pl. ingl. ranches)	1901	371	<i>volontarismo</i>	D	s. m.	1903
140	<i>renard</i>	V	s. m. inv.	1901	372	<i>accallare</i>	D	v. tr.	1904
141	<i>reticente</i>	V	agg.	1901	373	<i>acquido</i>	D	agg.	1904
142	<i>rimestamento</i>	D	s. m.	1901	374	<i>albogatto</i>	K	s. m.	1904
143	<i>rizotonico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1901	375	<i>altoatesino</i>	D	agg.+s. m. (f. -a)	1904
144	<i>salumeria</i>	D	s. f.	1901	376	<i>annibalico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
145	<i>scacchista</i>	D	s. m. e f. (pl. m. -i)	1901	377	<i>anticorpo</i>	D	s. m.	1904
146	<i>scrematura</i>	D	s. f.	1901	378	<i>antropico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)	1904
147	<i>segnalatico</i>	V	agg. (pl. m. -ci)	1901	380	<i>antropologismo</i>	D	s. m.	1904
148	<i>skunk</i>	V	s. m. inv.	1901	382	<i>atono</i>	V	agg.	1904
149	<i>spandiconcime</i>	K	s. m. inv.; anche agg. inv.	1901	383	<i>balneare</i>	V	agg.	1904
150	<i>tarsale</i>	D	agg.	1901	384	<i>baritoneggiare</i>	D	v. intr.	1904
151	<i>teleobiettivo</i>	K	s. m.	1901	385	<i>Beruf</i>	V	s. m. inv. (pl. ted. Berufe)	1904
152	<i>termoregolatore</i>	K	s. m.+ agg. (f. -trice)	1901	386	<i>bismarckiano</i>	D	agg.	1904
153	<i>tifoso</i>	D	agg.; anche s. m. (f. -a)	1901	387	<i>borotalco</i>	K	s. m. (pl. -chi)	1904
154	<i>tinnante</i>	V	agg.	1901	388	<i>cerealicolo</i>	K	agg.	1904
155	<i>trebisonda</i>	V	s. f.	1901	389	<i>coterie</i>	V	s. f. inv.	1904
156	<i>tropismo</i>	V	s. m.	1901	390	<i>diciannovenne</i>	K	agg.; anche s. m. e f.	1904
157	<i>tubatura</i>	D	s. f.	1901	391	<i>diencefalo</i>	K	s. m.	1904
158	<i>turlupinatura</i>	D	s. f.	1901	392	<i>dilettantesco</i>	D	agg. (pl. m. -schi)	1904
159	<i>uricemia</i>	K	s. f.	1901	393	<i>discriminativo</i>	D	agg.	1904
160	<i>wagon-lit</i>	V	s. m. inv. (pl. fr. wagons-lits)	1901	394	<i>elefantiasico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
161	<i>zuccherificio</i>	K	s. m.	1901	395	<i>ethos</i>	V	s. m. inv.	1904
162	<i>acrobatica</i>	D	s. f.	1902	396	<i>eudemonistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
163	<i>adrenalina</i>	V	s. f.	1902	397	<i>flamenco</i>	V	s. m. (pl. -chi)	1904
164	<i>aerogramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1902	398	<i>formalistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
165	<i>anglicizzare</i>	D	v. tr. + v. intr. pron.	1902	399	<i>frascaccia</i>	D	s. f. (pl. -ce)	1904
166	<i>antidivorzista</i>	K	s. m. e f. (pl. m. -i)	1902	400	<i>frescone</i>	D	s. m. (f. -a)	1904
167	<i>aspergillosi</i>	D	s. f. inv.	1902	401	<i>froebeliano</i>	D	agg.	1904
168	<i>avicolo</i>	K	agg.	1902	404	<i>impellenza</i>	D	s. f.	1904

169	<i>badilante</i>	D	s. m. e f.	1902	405	<i>impossessamento</i>	D	s. m.	1904
170	<i>barbatellaio</i>	D	s. m.	1902	406	<i>internazionalistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
171	<i>birifrangenza</i>	V	s. f.	1902	407	<i>ironista</i>	V	s. m. e f. (pl. m. -i)	1904
172	<i>cancelletto</i>	D	s. m.	1902	408	<i>j'accuse</i>	V	loc. sost. m. inv.	1904
173	<i>cardiogramma</i>	K	s. m. (pl. -i)	1902	409	<i>laconicità</i>	D	s. f.	1904
					410	<i>lungotevere</i>	K	s. m. (pl. inv. o -i)	1904
174	<i>clorofilliano</i>	V	agg.	1902	411	<i>medianità</i>	D	s. f.	1904
175	<i>coinvolgere</i>	D	v. tr. + v. rifl.	1902	412	<i>meteco</i>	V	s. m. (pl. -ci)	1904
177	<i>cotoniere</i>	D	s. m. (f. -a)	1902	413	<i>microtelefono</i>	K	s. m.	1904
178	<i>decalcificazione</i>	V	s. f.	1902	414	<i>neoidealismo</i>	D	s. m.	1904
179	<i>deterministico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902	415	<i>neopositivistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
180	<i>dissimetrico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902	416	<i>neotomistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
181	<i>drammaticità</i>	D	s. f.	1902	417	<i>onomasiologia</i>	V	s. f.	1904
182	<i>ebullioscopia</i>	V	s. f.	1902	418	<i>ortocromatico</i>	K	agg. (pl. m. -ci)	1904
183	<i>edonistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902	419	<i>ossidasi</i>	D	s. f. inv.	1904
184	<i>enciclopedismo</i>	V	s. m.	1902	420	<i>panlogismo</i>	V	s. m.	1904
185	<i>exit</i>	V	s. m. inv.	1902	421	<i>parenico</i>	D	agg.; anche s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	1904
186	<i>farmacoterapia</i>	K	s. f.	1902	422	<i>pennivendolo</i>	K	s. m. (f. -a)	1904
187	<i>fascinoso</i>	D	agg.	1902	423	<i>pensionante</i>	D	s. m. e f.	1904
188	<i>finalistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902	424	<i>pisolino</i>	D	s. m.	1904
189	<i>flessionale</i>	D	agg.	1902	425	<i>pragmatista</i>	V	s. m. e f. (pl. m. -i)+agg.	1904
190	<i>foruncolosi</i>	D	s. f. inv.	1902	426	<i>pragmatistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
191	<i>ghirba</i>	V	s. f.	1902	427	<i>ripidità</i>	D	s. f.	1904
192	<i>ginger</i>	V	s. m. inv.	1902	428	<i>rocambolisco</i>	V	agg. (pl. m. -schi)	1904
193	<i>guacco</i>	V	s. m. (pl. -chi)	1902	429	<i>rotello</i>	D	s. m.	1904
194	<i>guaiacolo</i>	D	s. m.	1902	430	<i>semplicismo</i>	D	s. m.	1904
195	<i>inassimilabile</i>	D	agg.	1902	431	<i>sindacalista</i>	V	s. m. e f. (pl. m. -i)	1904
196	<i>inseritore</i>	D	s. m.	1902	432	<i>sistematica</i>	V	s. f.	1904
197	<i>intecchito</i>		agg.	1902	433	<i>solidarismo</i>	V	s. m.	1904
198	<i>interregionale</i>	D	agg.+ anche s. m.	1902	434	<i>spaziale</i>	D	agg.	1904
199	<i>interurbano</i>	D	agg.	1902	435	<i>subsciente</i>	D	s. m.; anche agg.	1904
200	<i>intuizionismo</i>	D	s. m.	1902	436	<i>subliminale</i>	K	agg.	1904
201	<i>ipercloridria</i>	D	s. f.	1902	437	<i>svolio</i>	D	s. m.	1904
202	<i>ischemico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)+agg.; anche s. m. (f. -a)	1902	438	<i>tecnigrafo</i>	K	s. m.	1904

203	<i>isteresi</i>	V	s. f. inv.	1902	439	<i>termochimio</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
204	<i>lecca</i>	D	s. m. inv.	1902	440	<i>tiptologico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
205	<i>litisconsorzio</i>	K	s. m.	1902	441	<i>trance</i>	V	s. f. inv.	1904
206	<i>logicismo</i>	D	s. m.	1902	442	<i>turistico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1904
207	<i>lubrificazione</i>	D	s. f.	1902	443	<i>vasomotorio</i>	K	agg.	1904
209	<i>mezzania</i>	D	s. f.	1902	444	<i>zebratura</i>	D	s. f.	1904
210	<i>mezzoservizio</i>	K	s. m. (pl. mezziservizi)	1902					
212	<i>miastenico</i>	D	agg.; anche s. m. (f. -a; pl. m. -ci)	1902					
213	<i>mielina</i>	D	s. f.	1902					
214	<i>monosaccharide</i>	K	s. m.	1902					
215	<i>osteopatia</i>	K	s. f.	1902					
216	<i>pedula</i>	V	s. f.	1902					
217	<i>pegamoide</i>	K	s. m. o f.	1902					
218	<i>pelandrone</i>	D	s. m. (f. -a)	1902					
219	<i>personalismo</i>	V	s. m.	1902					
220	<i>pilorectomia</i>	K	s. f.	1902					
221	<i>pneumografo</i>	K	s. m.	1902					
222	<i>portaferiti</i>	K	s. m. inv.	1902					
223	<i>preellenico</i>	D	agg. (pl. m. -ci)	1902					

9. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

angl. -anglický
agg – adjektivum
Adv – adverbium
aus. - pomocné
apod. – a podobně
atd. – a tak dále
D- derivace
e - a
f. – femininum
impropr. - nevlastní
inv. – neměnné
intr.- intransitivní
it.-italský
K- kompozice
lex. - lexém
m. – maskulinum
N - substantivum
např. – například
P - předložka
pl. – plurál
preff. – prefixoid
rifl. - zvrtný
s. – substantivum
sing. - singulár
suff. – suffixoid
suf.- sufix
tr.- tranzitivní
tzn. – to znamená
v – verbum
V- výpůjčka

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

D'ACHILLE, Paolo (2009): *L'italiano contemporaneo*, Bologna: il Mulino.

GROSSMAN, Maria, RAINER, Franz (a cura di, 2004): *La formazione delle parole in italiano*, Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

GUSMANI, Roberto, *Saggi sull'interferenza linguistica*, Firenze: Casa ed. Le lettere, 1986, 368 s.

HAMPLOVÁ, Sylva (2004): *Mluvnice italštiny*, Voznice: LEDA spol. s.r.o.

MENGALDO, Pier Vincenzo, *Storia della lingua italiana*, il Mulino, 1994, s..

PANZINI, Alfredo, *Dizionario moderno*, Milano, Hoepli, 1905.

RADIMSKÝ Jan, *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2003, s.13-14.

RADIMSKÝ, Jan (v tisku 2011): *Konfixace v současné italštině*. Časopis pro moderní filologii.

SOBRERO, Alberto A, *Introduzione all'italiano contemporaneo*, Roma-Bari: Laterza, 2007, 484 s.

ŠTICHAUER, Pavel (2007): *Tvoření slov v současné italštině*, Praha: Karolinum.

Slovníky v CD-ROM podobě:

ZINGARELLI, 2008, Zingarelli, Nicola, *Lo Zingarelli 2008, vocabolario della lingua italiana*, CD-ROM. Bologna, Zanichelli.

SABATINI – COLETTI, 2007, *Il Sabatini Colletti 2008. Dizionario della lingua italiana*, CD-ROM. Milano, Rizzoli Laousse.

Internetové zdroje:

Internetový korpus ITWAC:

Sketch Engine [online]. 2003 [cit. 2012-04-17]. Corpus itWaC. Dostupné z WWW: <<http://the.sketchengine.co.uk/auth/corpora/>>.

Internetový korpus Intercorp:

Český národní korpus - PMK. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2001. Dostupné z: <http://www.korpus.cz/Park/>